

Aristofan

Ptice

LICA:

Natko, građanin atenski.
Dobrosvjet, građanin atenski.
Pupavac, građanin atenski.
Ptičurina, sluga njegov.
Plamenac.
Glasnici, ptice.
Svećenik.
Pjesnik.
Prorok.
Meton, matematik.
Nadzornik.
Nadrizakonoša.
Irida, (Duga) božica.
Sin, nesin.
Kinesija, ditirampski pjesnik.
Doušnik.
Prometej.
Posidon, poslanik božji.
Tribal, poslanik božji.
Heraklo, poslanik božji.
Zbor, ptice

ČIN PRVI

Pustoš. Stijena, šuma. Dva starca dolaze u nošnji atenskoj, - Natko sa čavkom, Dobrosvjet s vranom, s pticama gatalicama, u ruci. Sluge nose mrče, košaru, sude i ražanj. Vidi se da su iseljenici. Dolaze s desne strane kao domaći ljudi, svaki svojim putem.

NATKO. DOBROSVJET.

NATKO (čavki):

Zar ravno, veliš, gdje se onaj vidi hrast?

DOBROSVJET (vrani):

Da crkneš! (Natku) Moja opet grakće: vrati se!

NATKO: A čemu, ludo, gore dolje lutamo?

Ma ubit će nas, zalud sva nam skitnja, put!

DOBROSVJET: Ao mene jedna! Vrani povjerovah ja.

Prevalih put od preko tisuć' stadija! 1)

NATKO: Ao mene nesretna! U čavku uzdah se, -
Izgubih nokte s prsti nožnih sebi već.

DOBROSVJET: Na svijetu gdje smo? Ni to, ja bar, ne
znam još.

NATKO: Zar otud put bi ti sad našo domu svom?

DOBROSVJET: Ni Eksekestid,2), bome, ne bi našo ga.

NATKO: Ajme mene!

DOBROSVJET: Ti sam, brate, idi putem tim!

(Rastaju se)

NATKO (gledaocima): Zlo uradi nam onaj s trga ptičjega
Filokrat, onaj ptičar nazlobrzović.

On reče: »Ove k pupavcu će Tereju

Nas odvest što med pticam' ptica posto je.«3)

Pa meni proda čavku, Taralida kćer,4)

Za paru, onu za pare tri onome.

Al' ništa pod bogom, no kljuvat, ne znaju.

(Čavci)

Što zinu sada? Hoćeš li nas odvest kud

Da s hridi se strmoglavimo? Nema ti

Tu puta!

DOBROSVJET: Nema, bome, nigdje ni staze!

(Vrana i čavka uzvrpolje se)

NATKO: A kaže li o putu tvoja vrana što?

DOBROSVJET: Ma sad i prije ne grakće mi jednako.

NATKO: Što kaže za put?

DOBROSVJET: Što li drugo, no da će.

Ovako grizuć, prste meni, odgristi sve

(Traže dalje)

NATKO: Pa nije l' to strahota? Gavranima mi

Želimo stići. svojski na to dali se.

Pa onda ne možemo nigdje naći

(Gledaocima)

O ljudi, što nam riječi ovdje slušate,

Mi bolest bolujemo drugu no Saka.5)

On nije građanin, a med njih gura se,

Dok mi u župi, rodu svome štovani,

Med građanima građani, poletjesmo

Baš objenoške od kuće, a nitko nas

Ne goni. Ne mrzimo na sam - onaj grad,

Po sebi ko da nije velik, sretan on

I svima jednak, - svakom globi, plijeni džep;

Ta cvrčci cvrče jedan do dva mjeseca

Po granama, a bez prestanka cvrče nam

Atenjani na sudu svega vijeka svog.

I zato evo ovim hodom hodimo,

Pa košaru sa loncem, mrčom nosimo

I lutajući, mjesto mirno tražimo
Udomit gdje ćemo se, provest život sav6)
Put putujemo k pupavcu sad Tereju,
Od njega radi bismo stalno doznat, čut
U letu svome vidje l' gdje god takav grad.
(Vrana i čavka bulje u šumu)
DOBROSVJET: Ti!
NATKO: Što je?
DOBROSVJET: Vrana ti mi nešta davno već
Sve gore kaže.
NATKO: Pa i moja čavka gle,
Ko nešto da mi kaže, gore zinu sad.
I svakako ti ovdje ptica mora bit. A odmah ćemo znati, - buku dignimo!
DOBROSVJET: Znaš što ćemo? O stijenu nogom udaraj!
NATKO: A ti daj glavom, dvostruk bit će štropot, jek!
DOBROSVJET: Pa uzmi kamen, udri!
NATKO: Sad, na zapovijed!
(Lupa po stijeni, kao da su vrata)
Nu, nu, momče!
DOBROSVJET: Ti, što zoveš »nu, nu« pupavca?
Njeg mjesto »nu, nu« trebalo bi »pu, pu« zvat.
NATKO: (opet lupa)
Pupu! Što rad tebe lupat moram drugi put?
Pupu!
(Izlazi iz grma ptičurina s velikim otvorenim kljunom i raširenim repom)

NATKO. DOBROSVJET. PTIČURINA.

PTIČURINA: Tko ste? Tko to više gospodara mog?
(Oni se prestraše, a ptičurina isto tako. Dobrosvjet padne. Čavka i vrana odlete)
NATKO: Oj Apolone Spase, grozna ždrijela mi!
PTIČURINA: Ao meni jadnoj, ao! Eto ptičara!
(Kruži izdaleka oko Natka, a Natko oko nje)
NATKO: (u sebi) Ma je li sablast? Nije l' bolje zborit s njom?
(Oprezno joj se primakne)
PTIČURINA: Smrt vama!
NATKO: Ali nismo ljudi.
PTIČURINA: Što li ste?
NATKO: Ja Šćućurin7) sam, ptičica iz Libije.
PTIČURINA: To nije ništa!
NATKO: Pitaj tu do nogu mi!
PTIČURINA: A kakva j' ono ptica?
(Dobrosvjetu koji se pridigao)
Neš li kazat mi?
DOBROSVJET: Ja Smrdigaća, iz kraja od Kazanja!8)
NATKO: A kakvo, tako t' boga! zvijere si mi ti?
PTIČURINA: Ja ptica, rob sam.

NATKO: Je li kakav pijevac te
Savlado?⁹⁾

PTIČURINA: Ne, al' kad je posto pupavcem
Gospodar, pticom htjede da se stvorim ja.
Za pratioca, slugu da me ima on.

NATKO: Pa treba li i kakva slugu ptica? Zar?

PTIČURINA: Bar on, jer čovjek, mislim, bješe nekada.

Sardjelica kad želi jesti falerskih,¹⁰⁾
Tad pladanj uzmem, po njih smjesta trčim ja;
A želi l' kaše, treba lonca, varjače,

Po varjaču ja trči!

NATKO: Ptica trčka si.

Znaš što ćeš, trčko? Gospodara nama svog
Ti zovni!

PTIČURINA: Ali sad baš spava, Zeusa mi, Ta mrčevih se boba, crvi našdero.

NATKO: Al' daj probudi ga!

PTIČURINA: No znadem: bit će ljut,

Al' vama za volju ga idem buditi ja..

(Ide u grm)

NATKO. DOBROSVJET.

DOBROSVJET: (grozi se za njom)

Ej, crkla! Radi tebe ubi mene strah!

NATKO: Ao meni zlosretniku! Od stra čavka mi
Otrhnu!

DOBROSVJET: O ti zvijere plaho, kukavo,
Od straha čavku pusti!

NATKO: Ti vranu, kada ono pade, ne pusti?

DOBROSVJET: Ja, bome, ne!

NATKO: A gdje je onda?

DOBROSVJET: Otpiri.

NATKO: Zar ne pusti je? Brate, kakav junak si!

PUPAVAC (u pozadini): Ma otvaraj mi šumu, da već izađem!

(Izlazi kao čovjek s velikim kukastim kljunom i s perjanicom mjesto kreste na glavi. Ima
tragičko ptičje odijelo koje gledaoca u neke sjeća kraljevske haljine.)

NATKO. DOBROSVJET. PUPAVAC.

NATKO: Heraklo bože! Kakvo ono zvijere je?

Pa kakvo perje! Kakva kita trostruka!¹¹⁾

PUPAVAC: A tko me ovo traži?

NATKO: Dvanajst bogova

Nagrdilo te, mislim, nešto.¹²⁾

PUPAVAC: Zar mi se

Vi, motreć perje, rugate? Ta čovjek bjeh,

O stranci!

NATKO: Tebi ne!

PUPAVAC: Pa onda, čemu li?
DOBROSVJET: Ma nešto smiješan nama tvoj se čini kljun.
PUPAVAC: Da, takvom nagrdom Sofoklo nagrdi
U tragediji ono mene, Tereja.
NATKO: Pa ti si Terej? Ptica ili paun si?13)
PUPAVAC: Ja ptica sam.
NATKO: Pa onda gdje su krila ti?
PUPAVAC: Ta ispala su.
NATKO: Od bolesti kakove?
PUPAVAC: Ne, nego zimi perje gube ptice sve,
Pa onda opet drugo vazda raste nam.
Al' recite mi tko ste!
NATKO: Mi? Smrtnici smo.
PUPAVAC: A otkle rodom?
NATKO: Otkud krasni brodovi.
PUPAVAC: Od porote ste?
NATKO: Drugog soja smo ti mi.
Od odrote smo!14)
PUPAVAC: Sije li se ondje, zar
To sjeme?
NATKO: U polju ćeš, 'tražeć, malo nać.
PUPAVAC: A što bi radi? Po što amo dođoste?
NATKO: Pa s tobom biti htjedosmo.
PUPAVAC: A čemu to?
NATKO: Jer prvo čovjek bješe, ko mi, nekada,
A i dug, dugovo si, ko mi, nekada
Ni vraćo nisi rado, ko mi, nekada,
A onda, kada pticom prometnu se ti,
Svud kopnom si i morem prho okolo,
Te sve, što čovjek, sve što ptice, sada znaš.
Ko pribjegari zato k tebi stigosmo,
Grad ne bil' kakav tih i miran kazo nam
Gdje ko na runu meku bi se skrasili.
PUPAVAC: Pa onda veći od Stjenjaka tražiš grad?15)
NATKO: Ne, ništa veći nego za nas zgodniji.
PUPAVAC: Ti očito si za vlast aristokratsku?16)
NATKO: Ja? Ne, ne! Meni Skelijin se gadi sin.
PUPAVAC: U kakvu gradu živjet bi najvoljeli?
NATKO: Gdje najveći bi ovo poso bio nam:
Na, vrata rano došo bi mi prijatelj
I reko: »Tako t' Zeusa, onog Olimpiškog,
Daj dođi k meni, ti i tvoja dječica,
Čim operu se! Danas mislim slaviti pir,
Iznevjerit me nemoj, je mi inače
Ne dođi onda kad me snađe nesreća!
PUPAVAC: E, bome, to, što išteš, teško, mučno je.

(Dobrosvjetu)

A ti?

DOBROSVJET: I ja ti želim tako što.

PUPAVAC: A što?

DOBROSVJET: Gdje srest će me i kazat 'vako tko –

Dječaka krasna otac ljuto uvrijeđen:

O Stilbonide,17) lijepo! Sina srete mi, -

Sa vježbališta baš se vraćo okupan,

A ne poljubi, ne pozdravi, k sebi ga

Ti ne povede, ko po ocu prijatelj!«

PUPAVAC: O rđo jedna, kakva zla si željan ti?

Al' ima sretan grad, baš kako tražite,

Do Crvenoga mora.18)

NATKO: Jao, do mora

Ne pominji nam grada! Jednog jutra će

Salamka 19) svanut, poziv suda donijet nam!

Dal' koji helenski nam možeš kazat grad?

PUPAVAC: Što ne odete, za dom Lepru elejsku

Ne izberete?20)

NATKO: Jer se, bome, premda je

I ne vidjeh, gadi zbog Melantija.21)

PUPAVAC: Al' ima Opunt, drugi grad, u Lokridi, -

Prebivat da se ondje.

NATKO: Al' Opuntom ti

Ja ne bih posto ni za zlatni talenat.22)

A kakav ovo život je med pticama?

Ta ti to tačno znaš!

PUPAVAC: Zlo nije, živi se.

Ta prvo, tu bez kese život teče ti.

NATKO: Baš mnogu iz života kinu prijevaru!

PUPAVAC: Po vrtlovima bijeli sesam pasemo,

Pa mrču, mak i majčinu još dušicu.

NATKO: Vi život poput mladjenaca živite!

DOBROSVJET (prene se iz misli): Ah, ah!

U rodu ptičjem vidim krasnu budućnost, -

Vlast bit će vaša, ako poslušate me.

PUPAVAC: Što da te poslušamo?

DOBROSVJET: Što da slušate?

Vi, prvo - nemojte već, zinuv, prhat svud

Po svijetu! Nije dično. Eto dokaza!

Kad u nas prše tko, a svijet ti pita za nj:

»Ma tko je ptica ta?« - Teleja reći će:23)

»Vjetropir, čovjek ptica, prše i prše,

Bez glave je, ni časka nije isti on!«

PUPAVAC: Ej, Dionisa mi, baš dobro kudiš to.

Al' što da radimo?

DOBROSVJET: Sagrad'te jedan grad!
PUPAVAC: A kakav mi da ptice sagradimo grad?
DOBROSVJET: Pa pitaš? Ludu, glupu riječ ti izusti.
Ded gledni dolje!
PUPAVAC: Gledam.
DOBROSVJET: Gledni gore sad!
PUPAVAC: Pa gledam.
DOBROSVJET: Skreni vratom!
PUPAVAC (skreće vratom): Hoće l', bome, slast
To meni bit, vrat sebi ako zakrenem?
DOBROSVJET: Zar vidje što?
PUPAVAC: Jest, nebo, pa i oblake.
DOBROSVJET: Pa nije l' dakle pticam' negdje stožer to?
PUPAVAC: Zar stožer? Kako?
DOBROSVJET: Ko kad »prostor« reko bi,
Jer to se kreće, vrti, kroza nj ide sve, -
I zato ti se sada zove stožerom.
Pa ak' se nastanite i ogradite to
Jedanput, stožer će se gradom prozvat tad.
Ko skakavcima ljudma ćete vladat vi,
A gladom, onim melskim,²⁴⁾ morit bogove.
PUPAVAC: A kako?
DOBROSVJET: Ta po srijedi valjada je zrak,
Pa kako mi, u Delfe kad želimo stić,
Kroz Beotiju onda prolaz molimo,
Baš tako, bude l' bogovima žrtvovo
Svijet žrtvu, kroz građ tudi i kroz kaos naš
Vi paru od bedara pustit ne ćete
Dok bozi vama za to danak ne plate.
PUPAVAC: Ju, juhu!
Ej zemlje mi i zamki, mreža, mrežica,
Ja misli ljepše nisam čuo nikada!
Pa zato rado ću osnovat s tobom grad,
Sve druge ako ptice na to pristanu.
DOBROSVJET: A tko će njima tu stvar razjasniti?
PUPAVAC: Ti!
Ta ja ti ih - a bile prije barbarke - 25)
Naučih govor. Dugo s njima boravim.
DOBROSVJET: Pa kako ćeš ih sazvat, skupit?
PUPAVAC: Lako to!
Ma smjesta amo zaći ću u guštaru,
Pa onda svoju Slavicu probudit ću,
I pozvat ćemo ih, a 'one hitro će,
Kad čuju, mahom dohrlit na poziv moj.
DOBROSVJET: Od sviju ptica ptico meni najdraža,
Ne stoj mi, nego brže idi, molim te,

U šikaru, pa Slavicu probudi nam!
(Pupavac ide u grm)
PUPAVAC: (u šikari) De, družica mila, oda sna se preni
I svetome pijevu vrelo otvori,
Iz usta božanskih što navire bolno,
Dok nioga l' svoga Itisa tužnog
U pjesmicam' glasnim plačeš i cviliš
Ti kljunićem sivim! Kroz gusto se lišće tetivike bijele26)
Čist glasić sve diže do Zeusovih dvora, -
Zlatokosi ondje Febo te čuje,
Na tužaljke tvoje odvraća, svira,
U kitaru od bjelokosti dira,
Zbor bogova vodi.
A s besmrtnih usta božjih se vije
U punome skladu
Božanski, ah!, vapaj blaženih bića.
(Čuje se svirala)
NATKO: O Zeuse kralju, glasa li u ptičice!
Oh, kako medom zamedu svu šikaru!
DOBROSVJET: Ti -
NATKO: Što je?
DOBROSVJET: Neš li mukom umuknuti?
NATKO: Zašt'?
DOBROSVJET: Ta Pupavac se opet sprema da pjeva.
PUPAVAC (pjeva, a Slavica prati ga sviralom):
Pu, pupu, pupu, pupupupu, pupupu!
Io, io, ito, ito, itoto -
Id'te amo vi mi, družu pernati
Po seljačkim što njivam' rodnim pasete,
Vi, jata silna bezbrojna, ječmožderi,
Vi kupizrna, brza leta
Krilat rode, cvrko moja nježna, -
Vi, na brazdi što čono često
Grum za grumom prebirete sitnim skokom,
Veselim glasićem!
Tio, tio, tio, tio, tio, tio, tio, tio!
Vi, na bršljanovim što grančicama
Pasete po vrtlim', -
Vi, po goram' maslina i planika nam prije,
Brzo na klik sletite mi amo!
Trioto, trioto, totobriks!
Vi, u dolu što do bara davit znate
Komarice ljute, vi, po rosnim mjestim'
Po ubavoj livadi na Maratonu,
I ti, ptico šarih krila,
Lještarko, lještarko, -

Vi, što nad valovljem lebdite morskim
I sa zimorodim' letite složno
Dođite amo da čujete novost!
Rodove sve dugovratih ptica
Skupljamo sada ovdje.
Dođe jedan starac uman,
S novom mišlju, -
Novog djela on je duša.
Sve na dogovor ded dođ' te!
Amo, amo! Amo, amo!
Torotorotorotorotiks!
Kikabau, kikibau!
Torotorotorotoro, lililiks!
(Natko i Dobrosvjet pomaknu se dalje naprijed)
DOBROSVJET: E, vidiš koju pticu?
NATKO: Ne, Apolona mi!
A ipak evo zinu, gledam k nebu ja.
DOBROSVJET: Zaludu, držim, zašo u grm Pupavac,
Pa kriješto, kao kakva divlja koka baš.
(Dotrči Plamenac s raširenim krilima)

NATKO. DOBROSVJET. PLAMENAC.
PLAMENAC: Torotiks, torotiks!
DOBROSVJET: Ali, brate, eno ondje jedna ptica dolazi!
NATKO: Bome, ptica! Ali kakva? Valjda nije paun to?
(Dolazi Pupavac)

NATKO. DOBROSVJET. PLAMENAC. PUPAVAC.
DOBROSVJET: Eto taj će nama kazat! Kakva li je ptica to?
PUPAVAC: Nije obična, onakva što je znate vidjet vi.
A vodena je.
DOBROSVJET: A, a! Baš krasna, boje ognjene!
PUPAVAC: Dašto, dašto, zato ti i ime joj Plamenac je.
(Dolazi druga ptica, kukuriječe)
NATKO: Ti, - o da te -
DOBROSVJET: Što se dereš?
NATKO: Druga ptica - eno, gle!
DOBROSVJET: Bome, druga doista!
PUPAVAC: Ta sijela, gnijezda nema tu.
DOBROSVJET: Tko je ovo?
PUPAVAC: Pjevač Muza.
DOBROSVJET: Čudan, hola kroka ptić!
Međaniin²⁷) mu ime.
NATKO: Međanin? Heraklo, gospode!
Al' bez deve kako je doletjet mogo Međanin?
(Dolazi čupava ptica)

DOBROSVJET: Ali kakva eno opet ono s kukmom ptica je?

NATKO: Kakvo to je čudo? Nisi l' bio jedin pupavac,
Nego to je drugi?

PUPAVAC: Pupavčeva sina to je sin,
Jest, - Filokla, ja sam njemu djed. ko kad bi reko'ti:
»Kalijin je sin Hiponik, Kalija Hiponikov.«(28)

DOBROSVJET: Kalija je dakle pt'ić taj? Kako perje spada
s njeg!

PUPAVAC: Jer je roda dobra, doušnici ga perušaju,
A i ženke njegove perušat ljudski znadu ga!
(Dolazi načičkana ptica s kukmom)

NATKO: Posidone, opet jedna ptica, gle, šarolika!
Kakvim imenom se krsti ta?

PUPAVAC: Ta? Nesit glavom je.

NATKO: Ima l' Nesita još jednog drugog do Kleonima?(29)

DOBROSVJET: Kako on, Kleoriim, ne odbaci perjanicu tu?
Ali što će, reci!, pticam' perjanice, humei ti?
Na trku zar došle?(30)

PUPAVAC: Ne, već one ti, ko Karani,
Stanuju pod humcim', dragi, traže krović siguran.(31)
(Jate se ptice)

DOBROSVJET: Posidone, ne vidiš li kol'ka ovo sjati se
Napast ptičja?

NATKO: Apolone kralju, cio oblak! Aj!
Ma ni ulaza(32) od krila više vidjet ne možeš!

(Zbor ptica ulazi, prvi se red nekako vrsta i primiče)

PUPAVAC: To Jarebica je, ono ondje, bome, Lještarka,
Ovo ovdje Patak divlji, ono tamo Zimorod.

DOBROSVJET: Tko je ono iza njega?

PUPAVAC: Ono? Ono Šavac je.(33)

DOBROSVJET: Ima l' ptica Šavac?

NATKO: Valjda nije brico Sporgilo?(34)

PUPAVAC: Eno Sova!

NATKO: Što? Tko sovu u Atenu donese?(35)

PUPAVAC: Svraka, Grle, Ševa, Prepelica, Drozd, Golubica, Galeb, Jastreb, Grivnjaš,
Kukavica, Tetrijeb, Sjenica, Pa Crvendać, Soko, Ronac, Čvorak, Kobac, Djetao!

NATKO: Ju, juhu! Ele ptica! Ju, juhu! Ele Kosa!

Kako pijuču i trče, kriješte, cvrče u sav glas!

Prijete i' nama? Ajme mene! Eno kljun razvalile!

Tebe gledaju i mene!

DOBROSVJET: To i meni čini se.

ZBOR: (skakućući amo tamo)

G-g-g-g-g-gdje je tko me pozva?

Na kom mjestu on mi boravi?

PUPAVAC: Evo me! Već davno tu sam, milih ja ne ostavljam.

ZBOR: (skakuće amo tamo)

K-k-k-k-k-kakve dakle glase mile imaš meni javit sad?

PUPAVAC: Svima vama dobre, čestite, pa slatke, korisne,
Dva su amo k meni umna, trijezna stigla čovjeka.

ZBOR (još ne vidi ljude, - sakrili se): Gdje? Kud? Što veliš?

PUPAVAC: Ta od ljudi, velim, amo su mi stigla starca dva.
Došli su sa stablom, panjem djela baš gromoradnog.

ZBOROVOĐA: O najveći grješniče na svijetu, otkad živim ja!
Kako veliš?

PUPAVAC: Ne boj mi se riječi!

ZBOROVOĐA: Što mi uradi?

PUPAVAC: Primih ljude, ovog našeg društva oni željni su.

ZBOROVOĐA: To ti učini?

PUPAVAC: I djelu svome radujem se ja.

ZBOROVOĐA: Jesu l' veće kod nas?

PUPAVAC: Ako iole sam kod vas ja.

ZBOR: Ho, ho!

Izdane smo i grozota sada snađe nas!

Tko nami bješe pravi drug i s nama skupa svud

Po poljanam' paso,

Stari pogazi nam zakon,

Zakletvu nam zgazi ptičju,

U zasjedu on me smami, izvrže me rodu kletu;

Otkad tog na svijetu roda ima, vazda on ti meni,

Ko ljut dušman, rasto!

(Zbor stoji u redu, preda nj izađu Natko i Dobrosvjet, a među njih stane Pupapac)

ZBOROVOĐA: Ali s njime ćemo poslije, veće obračunat mi!

A ta starca dva, ja držim, treba kazna da stigne.

Mi ćemo ih rastrgati! -

DOBROSVJET: Dakle propadosmo mi!

NATKO: Ali samo ti si nama svemu jadu ovom kriv!

Čemu si me odande odvuko36?

DOBROSVJET: Sa mnom da pođeš.

NATKO: Suze sad da grozne ronim!

DOBROSVJET: Uvijek buncaš užasno!

Otkud suze kada oči jednom tebi izvade?

ZBOR: Hu, hu!

Skoči, gruhni, nasrtajem ljulim, krvavim

Na dušmana daj nasrni! Krilma shvati ih,

Uokrug okruži!

Obadva nek cvilom cvile,

Kljunu našem hranu pruže!

Nema gore hladne ni oblaka nebeskog,

Nema mora sinjeg koje će ih primit već,

Umaknu li meni!

ZBOROVOĐA: Al' ne oklijevajmo, čuvajmo ih veće, klujmo ih!

Gdje nam pukovnik je? Desno krilo nek povede on!

NATKO: To je ono! Kud da bježim jadan?

(Bježi)

DOBROSVJET: Ti, neš ostat tu?

NATKO: Da me ove rastrgaju?

DOBROSVJET: Kako misliš da ćeš ti
Uteć njima?

NATKO: Ne znam, kako.

DOBROSVJET: Ali ja ti kažem, ja

Da nam ostati je, biti boj i uzet lonce te.37)

NATKO: Koja kortst od lonaca?

DOBROSVJET: Sova ne će napast nas!

NATKO: Što ću sa krivonoktima ovim?

NATKO: Ražanj pograbi

I zabodi, - koplje k nozi!38)

NATKO: A s očima što ću ja?

DOBROSVJET: Uzmi otud zdjelu ili pladanj i zaklon' se tim!

NATKO: Mudra glavo, dobro nade, baš ko pravi vojvoda!

Veće spravam' svojim nadmaši mi samog Nikiju! (Oružaju se)

ZBOROVOĐA: Naprijed! Stupaj! Kljun naperi! Nije više
časit sad! Vuci, čupaj, tuci, deri, udri lonac najprije!

(Zbor se makne)

PUPAVAC: Recite mi, oj vi nad svimi stvorim' stvori najgori,

Zašto kanite pogubit, rastrgati ljude te,

Bez svake krivice, a rod, braća mojoj ženi su?39)

ZBOROVOĐA: Hoćemo li štedjet ove više nego vukove?

Ima li dušmana ljućeg kome nam se svetit je?

PUPAVAC: A što, ako rodod su dušmani, srcem prijaci,

Te su stigli amo da vas uče nešto korisno?

ZBOROVOĐA: Kako će nas ti naučit ikad išto korisno

Il' nam kazat, a dušmand ća su mojim djedima?

PUPAVAC: Ali od dušmana puno štošta mudri nauče.

Oprez svemu spas je. Ta od prijatelja ne ćeš ti

To naučit, al' te dušman smjesta silom prinudi.

Tako dušman nauči - ne prijak - gradit gradove.

I visoke zide zidat, ratne držat brodove.

Nauk taj je djeci, kući i imanju pravi spas.

ZBOROVOĐA: Prije svega, tako sudim, korisno je čuti riječ.

Ta i dušman može nekom nauk podat pametan.

DOBROSVJET: Gnjev se njihov, čini mi se, tiša. Korak
natrag sad!

PUPAVAC: (zboru) I pravo je, to i meni za volju vam činit je.

ZBOROVOĐA: Al' još ni u čemu drugom nismo ti se oprle.

DOBROSVJET: Miru sve su više sklone, zato puisti
lonac sad,

Pladanj daj da odložimo!

A sa kopljem, ražnjem ovim,

Šetat nam je gore dolje
Po okolu tu unutra,
Iza lonca zbliza pazit,
Bježat nikako nam nije.
NATKO: Istina je, - ali gdje će,
Ako mremo, grob nam biti?
DOBROSVJET: Pa Keramik primit će nas,40)
Grad da ukop nama spremi,
Reći ćemo vojvodama:
»Boj smo sa dušmanom bili,
Na Kosovu polju pali.«
ZBOROVOĐA: U redove iste redaj se opet!
Sad sa srcem k nozi, a pod rep sa kljunom!
Pa od bijesa odmor, ko oklopnik kakav!
Sad pitajmo ove da čujemo tko su
I otkud su došli,
Kakva nakana ih vodi!
Hej, tebi zborim, Pupavče!
PUPAVAC: A zašto? Što mi želiš čuti?
ZBOROVOĐA: To, tko su ti i odakle?
PUPAVAC: Gosti iz mudre Helade.
ZBOROVOĐA: Koja sreća, jad
Ta dva vodi sad
K nama pticama?
PUPAVAC: Čeznja, život taj,
Društvo tvoje, raj,
Vijek uz tebe dom!
ZBOROVOĐA: Što veliš?
A kakvu oni rekli riječ?
PUPAVAC: Nečuveno, nenadno!
ZBOR: Zar vidi otud korist on,
Pa njoj se od nas nada sad
Dušmana da će svladat moć,
A prijatelju pomoć svom?
PUPAVAC: On sreću nudi veliku,
Ne da s' kazat, vjerovat!
Sve to je tvoje, znaj, -
Da, s ovu, s onu stranu sve,
I za to dokaz iznese.
ZBOROVOĐA: Pa je li s uma sašo on?
PUPAVAC: Nečuven jeste mudrac to!
ZBOROVOĐA: U glavi ima l' mozga on?
PUPAVAC: Ej, lukav ti je lisac to,
Laž sama, varka, dosjetka, prevrtljivost.
ZBOROVOĐA: Nek zbori, zboii, reci mu!
Dok slušam što mi kažeš ti, Nadi rastu krila.

PUPAVAC: Al' hajd'te vas dva, uzmite sve oružje,
Pa dajte objesite - sretno bilo vam! -
Sad nad ognjištem⁴¹) do police kuhinjske,
A ti de njima, zašto ja ih sabrah tu,
Razloži, kaži!
DOBROSVJET: Ne ću, Apolona mi,
Ne učine li sa mnom 'nakav ugovor,
Ko majmun što sa ženom ono učini,
Da - onaj nožar,⁴²) mene grist da ne ćete,
Natezat titre, kopat -
ZBOROVOĐA (misli »po prknu«): Valj'da ne ću to!
Ne, nipošto!
DOBROSVJET: Ne, nego oči, mislim ja.
ZBOROVOĐA: Ja pristajem.
DOBROSVJET: Zakuni mi se na to sad!
ZBOROVOĐA: Pa kunem ti se: tako glase dobila
Svih sudaca, svih gledalaca!⁴³)
DOBROSVJET: Dao bog!
ZBOROVOĐA: A prevarim li, jedan mene dopo glas!
PUPAVAC: Sad čujte, puci! Oklopnici smjesta sad
Nek uzmu oružje i kući vrate se!
Nek paze ito ćemo oglasit oglasom!
ZBOR: (Dobrosvjetu)
Za svaku je lukavštinu svaki čas
Čovjek stvoren, ali opet, kazuj mi!
Možda slučajno si
Neko dobro našo što ga ne razabrah,
Neku moć mi veću
Što je moja pamet iuda ne opazi,
A ti vidiš. Kazuj svima!
Ta kakvu god blagodat
Ti mi dobavio, sviju nas će biti.
ZBOROVOĐA: Rad kakva mu drago posla si sada mi došo
po odluci svojoj,
Ded bez straha kazuj, ta ugovora prekršit ne ćemo
prve!
DOBROSVJET: Već, Zeusa mi, gorim od želje, u meni
jedan se uzburljivo govor,
Promijesit ga moram, zapreke nema. (Slugi)
Momče, vijenac mi nosi!
Donesi tko vode, na ruke izlij!
NATKO: Zar ručati mislimo, sto li?
DOBROSVJET: Riječ veliku, Zeusa mi, urnebes pravi već
davno prozborit želim
Što srce će ovim skršiti. slornit. Ljuto vas, preljuto
žalim.

Ta bile ste kraljevi nekad -

ZBOROVOĐA: Mi kraljevi? Kome?

DOBROSVJET: Da, vi, nad svime

Na ovome svijetu. Prvo nada mnom, nad tim, nad samijem Zeusom. Ta starije bile ste rodom i prije no Krono ii oni Titani

I Zemlja!

ZBOROVOĐA: I zemlja?

DOBROSVJET: Jest, Apolona mi!

ZBOROVOĐA: To još, Zeusa mi, ne čuh!

DOBROSVJET: Ta učila nisi nit marila mnogo nit Esopa žuljala ikad.44) On, pričajući, veli od svega da ptica je Ševa postala prva,

Još prvo no Zemlja, a onda je od bolesti umro joj otac.

Još ne bješe Zemlje. Do petoga on je dana ležo onako,

I očajna, ne znajući što bi, u svojoj ga glavi sahrani ona.

NATKO: Pa Ševici potom otac sad mrtav ondje u Glavicam' leži.45)

DOBROSVJET: Pa ako su prije no Zemlja i prije no bozi bile na svijetu,

Ne pripada l' s pravom, ko stvorovima najstarijim, kraljevstvo njima?

NATKO: Jest! Jest, Apolona mi! Zato odsada svojski ti gajit je kljunić

Jer ne će lje Zeus-bog Djetelu laka baš srca vratiti žezlo.

DOBROSVJET: Da bogovi dakle nad ljudma isprva nisu imali vlasti,

Već ptice, i one kraljevi bili, dokaza ima sva sila. -

Pa tako ću prvo i prvo vama dokazat da pijevec je nekad Perzijancima vlado, od svijuju, od Dareja i Megabaza, prije. I zato se još po vladanju onome pticom perzijskom zove.

NATKO: Pa zato još sada, ko veliki kralj, on oholo šeće, korača, I samo njemu od ptica ravno tijara strši na glavi.

DOBROSVJET: A tako vam bijaše moguć i velik i silan u doba ono,

Te jošte i sada s negdašnje sile, kad jutarnju zapjeva pjesmu,

Na posao hito skokom sve skoči, kovači, lončari, kožari.

Postolari, brijači, brašnari, pa oni što lire i štitove

grade.

A izađe l' obnoć tko kuda, vraća se -

NATKO: Samo mene to pitaj!

Rad njega ti jedan haljinac od meke frigijske vune izgubih.

Na krstítke jednom pozvali mene i ja ti se pripij u gradu,

Pa lezi i spavaj. Još za stol ne sjeli drugi⁴⁶) kad zapjeva pijevac.

Ja pomislih da je već jutro, pa u Halimunt ravno zaputih.

Baš napolje skrenuh od Zida, a ćulom me tatina shvati u leđa.

I ja ti se srušim, hoću da vičem, a on mi omače haljinac.

DOBROSVJET: A onda Helenima Jastreb Kokošar je vlado i kraljem im bio.

ZBOROVOĐA: Helenima?

DOBROSVJET: I on ih uputi prvi kada je kraljevo njima, Da padaju nice pred Kokošarom.⁴⁷)

NATKO: Sved, Dionisa mi, ja bar

Kokošaru se klanjaj: Kad ga uočih, nauznak legoh i zinuh,

Pa onda se zagrcnuh, paru progutah⁴⁸) i s praznem torbom se vratih.

DOBROSVJET: Nad Egiptoin, nad svom Fenikijom kralj Kukavica je bila.

Kad «kuku» zakuka Kukavica, i onda Feničanin svuda

Po njivama svojim - tako je vikao - ječam i pšenicu žanje.

NATKO: Pa dobra je poslovice: Kuku, u polje, obrezanici!

DOBROSVJET: Toliku su one imale vlast, te kad bi kraljevo, vlado U gradima helenskim netko - il' Agamemnon ili Menelaj -

Na žezlu im ptica je sjedjela⁴⁹) darove primljene - dijelila s njima.

NATKO: To, nisam ti znao. I ja sam se zaista vazda čudio čudom

Kad god je u tragediji nekakav Prijam izašao s pticom,

A stajala, pa je Lisikrata paziia ne će li primiti dara.⁵⁰)

DOBROSVJET: A od svih 6udesu je najveće čudo da Zeus, što kraljuje sada,

Vijek stoji onako sa pticom

Orlom na glavi, a kralj
je nad kraljma.

A kćerka mu opet Sovu, Apolon, ko sluga, Jastreba
ima.

ZBOROVOĐA: To, tako mi Demetre, dobro baš kažeš. A
čemu to oni imadu?

DOBROSVJET: Da mogu, kad žrtvuje tko i njima u ruku, ,
kako je zakon, i

Drob položi, same, još prije no Zeus-bog, utrobu
uzeti za se.

I nitko se onda ne zaklinjr bogom, već samo pticama
sav svijet.

A Lampon⁵¹) se sada još rado zaklinje Guskom kad
prevarit kani.

Da, tako su svi vas nekacija držali velikima i svetim,
Sad bez cijene ste roblje.

Ko stvorove mahnite veće vas tuku,
Po hramima pače, u svetinjam' svetim,
Već ptičar vam svaki namješta, stavlja
Sad konopce, zamke, šibe sa ljepkom,
Pa mreže i mrežice, stupice, lovke.

I lovinu na trg jatima nose;

A kupci vas prstima pipaju onda,

Al' neka, kad veće to im se mili

Da na vatri peku i na stoj vas nose,

Al' oni dodadu sira i ulja,

Pa lukca i octa, pa u juhu uspu,

Namiješaju drugo još slatko i masno

I onda onako vruće i vrelo

Sve izliju na vas,

Ko krepale da ste mrcine kakve!

ZBOR: Tešku, tešku, izusti mi riječ i pretešku,

Čojče dragi! Kako rad otaca slabosti

Suze sada ronim!

Oni časti, baštinu od pradjedova,

Zatrajali meni!

A ti srećom, dobrom kobi meni dođe,

Ko spas moj mi svanu.

Sad predat ja ću tebi

Mlade, sebe i udomit ovdje tebe.

ZBOROVOĐA: Al' što nam je činit? De ti sam - ta ovdje

si - kazuj! Jer živjet nam nije

Svog kraljevstva ako se opet ne dočepamo kako god
sada.

DOBROSVJET: Ta prvo i prvo vas svjetujem dakle, grad
nek ptičji je jedan,

Pa onda da zrak sav krugom u okrug i sve, što je po
srijedi,

Ko Babilon, ogradite žeženom opekrom velikom,
čvrstom.

NATKO: Kebrione, Porfirione,52) od užasne, grdne l' grdosije,
grada!

DOBROSVJET: A kada se s temelja digne, od Zeusa onda
zatražite žezlo, Pa ako ne pristane on i ne htjede i ne preumi
odmah,

Vi sveti mu rat navijestite, bozima zabranom
strogorn zabran'te

Da kroz zemlju vašu ne prolaze više s napetim orozom
svojim,

Ko nekad što s neba su znali slaziti oni da grle se,
ljube

S Alkmenama, Alopama, Semelama onim! Ako bi
došli,

Na oroz im udrite pečat da više ih skvrnom ne
skvrne oni!

A ljudima, velim, drugoga pošljite ptica glasniika!

Poruč'te,

Nek pticama odsad, jer ptice kraljuju sada, prinose
žrtve,

A onda tek bogovima, i neka dolično svakomu bogu

Još odrede jednu od ptica kako već koja pristaje
kome! Afroditi kad netko bi žrtvovo, pogaču neka Liski
prinese!

Posidonu kad ovcu bi žrtvovo, pšenice neka prikaže
Patki!

Heraklu kad žrtvu bi žrtvovo, medenjaka nek
Galebu poda!

A Zeusu kad kralju bi žrtvovo, ptić nek Skokovac
kralj je,

I njemu nek prije no Zeusu neustrojeni se zakolje
komar!53)

NATKO: To klanje komarca srcu baš godi! Nek veliki Zeus-
bog zagrmi!

ZBOROVOĐA: Al' kako će, reci, ljudi nas držat za bogove,
a ne za Čavke, Kad letimo, krila imamo?

DOBROSVJET: Budališ! Bome, i Hermo ti bog je,

A leti i ima krioca,54) pa tako i drugi premnogi bozi.

Ma eno ti Nika krilima zlatnim leti, a bome i Eros!55)

Za Iridu58) kaže ti Homer da na gohibicu plahu je
nalik. A Zeus, kad zagrmi, zar nama ne šalje onda krilatu
strijelu?

ZBOROVOĐA: Al' ako nas ljudi za ništa budu držali u

svom neznanju, A za bJogove one na Olimpu samo?

DOBROSVJET: Tad Vrabaca dignite oblak,
Sva pustite kupizrna, po njivama neka pokupe zrnje,
Pa onda nek Demetra njima gladnima pšenicu mjeri
i dijeli!

NATKO: Al', Zeusa mi, ne će to ona, vee vidjet ćeš: izgovor
tražit će neki.

DOBROSVJET: A Gavrani opet će volima, s kojima ljudi
oranice ovu,

I sitnome blagu oči iskopat, nek vide jeste li moćne,
Pa onda nek ljekar, onaj Apolon, ih liječi! Ta za
plaću radi.57)

NATKO: Ne, nikako prije dok ono dvoje volaka svojih ne
prodam.

DOBROSVJET: A budeš li ti im bog, ti život, ti Zemlja,
ti Krono, Posidon, Ej, svega će dobra imati oni!

ZBOROVOĐA: Al' jedno dobro mi reci!

DOBROSVJET: Ma prvo i prvo skakavci ne će im cvijeta
izjesti trsu,

Već jedna će četa ih Sova i Jastrebova napast i
zatr,

A onda im uši i crvi smokava izgrist nikada ne će,

Već jedno će jato ih Drozctova sve do jednoga
pokupit brižno.

ZBOROVOĐA: A odakle ćemo im blago namaknut? Ta za
njim izgaraju oni.

DOBROSVJET: Za savjet kad pitali budu, ove će58) dati im
bogate rude

I vraču će trgovinu, dobitak obilan otkrit i kazat

I nijedan brodovlasnik već propasti ne će.

ZBOROVOĐA: Kako li ne će?

DOBROSVJET: Ta uvijek će, bude l' za plovidbu pitao,
jedna ptica mu reći: »Sad ploviti nemoj, bit će oluje! Sad plovi, bit će
dobitka!«

NATKO: Ej, kupit ću lađicu, na more idem, - kod vas ne
marim ostat!

DOBROSVJET: I blago će, srebro, njima pokazat što
zakopali ga stari.

Ta ove ga znadu. Badava se ne širi ova od usta
do usta:

»Za moje mi blago nitko, nitko pod suncem ne zna
do ptica«.

NATKO: Eh, prodat ću lađicu, lopatu kupit i idem lonce
iskapat!

ZBOROVOĐA: A kako da zdravlja im damo kad kod
bogova gore je ono?

DOBROSVJET: Kad sreće se dostanu, nije li to im veliko zdravlje?

NATKO: (zborovođi) Ta znadi
Da naprosto nijedan čovjek zdrav nije, ako ga nevolja bije!

ZBOROVOĐA: A kako će starost doživjet? Ta i to je ondje na Olimpu gore. Il' mrijet im je ko malenoj još djeci?

DOBROSVJET: Ne, bome, već njima će onda Još trideset ljeta privrći ptice.

ZBOROVOĐA: Od koga?

DOBROSVJET: Od koga? Od sebe!
Zar ne znaš pet punih koljena ljudskih da živi Klepetuša Vrana?

NATKO: Aha! Kako je puno bolje da ove vladaju nama no Zeus-bog!

DOBROSVJET: Pa nije li puno, reci mi, bolje?

Ta prvo i prvo ne ćemo morat
Mi hramova njima kamenih zidat
Ni pločama zlatnim vrata oblagat,
Pod grmljem, pod česvinom dom će im biti,
A onima časnim i prečasnim pticam',
Znaj, hramom će đavo maslina biti.
U Delfe ni k Amonu ne ćemo ići
Ni žrtvovat ondje, - med planikom ćemo,
Med uljikom divljom stajati, držat
I ječma i pšenice, dizati ruke
I molit se njima da podijele nama,
Ah, dijelak bar dobra. I sve će se smjesta
Tad ispunit nama
Za šačicu onih pšeničnih zrna.

ZBOROVOĐA: O premili starče, od najmržeg stvora,
najmiliji posto si meni.

Ja nikada svojom se voljom ne ću već tvoje misli odreći!

ZBOR: Ta tvoja riječ je mene zanijela, -
Zaprijetih prijetnjom, kletvom zakleh se:

Uglaviš li ugovor
Sad sa mnom složno, čista srca,
Bez lukavstva, svelo,
Na bogove kreneš
U jednoj sa mnom misli baš,
Tad dugo ne će bozi već
Žezlo moje gazit!

ZBOROVOĐA: (Dobrosvjetu)

Al' snagom što valja izvršiti, za to se mi sad

vrstajmo u red,
Što mozgom nam dobro promozgat valja, sve to se
povjerava tebi.
PUPAVAC: Al, bome, nije više ovo doba, čas
Sad drijemat i otezat i nikizisat,
Na poso brže! Prije svega dederte
U gnijezdo moje amo sada uđite,
U šušlje moje, pruće što ga ima tu,
Pa ime recite nam svoje!
DOBROSVJET: Lako to,
Dobrosvjet meni ime je.
PUPAVAC: A ovome?
DOBROSVJET: Iz Krije Natko.
PUPAVAC: Zdravo, zdravo da ste nam
Obadva!
DOBROSVJET: Hvala!
PUPAVAC: (naklanja se) Sada amo! Uđite!
DOBROSVJET: Hajdemo! Ti nas vodi i uvedi!
PUPAVAC (ide naprijed): Hajd'!
DOBROSVJET: (predomišlja se nešto):
Al kako to? Stoj! Stani! Malo vrati se!
Da vidim, - kaži nama kako ćemo mi
Bez krila s vama krilatima boravit!
PUPAVAC: Pa lijepo.
DOBROSVJET: Gledaj kako ono priča se
U Esopovim basnam' da se u zli čas
Sa Orlom jednom lija prijateljila.60)
PUPAVAC: Ne boj se ništa! Jedan korijen ima ti,
Kad skošete ga, vi ćete okrilatit.
DOBROSVJET: Pod uvjet taj unid'mo! Hej, Manodore
I Ksantija, ded podignite prtljag naš.
(Sluge dižu prtljag)
ZBOROVOĐA (Pupavcu):
Ti, tebe, da, tebe ja zovem!
PUPAVAC: Što zoveš?
ZBOROVOĐA: Njih ti sa sobom vodi
I dobar im zajutrak podaj! Milioglasnu Slavicu,
družicu Muza,
Prepustide nama i amo izvedi da ovdje igramo
s njome!
DOBROSVJET: O tako t' Zeusa, to ih, dajde poslušaj!
Iz stana, trske, ptičicu nam izvedi!
NATKO: Izvedi nam je amo, tako t' bogova,
Da Slavicu i has dva sada vidimo!
PUPAVAC: E, ako vas je volja, to učinit je.
(Viče u grm) Oj Prokno, dođi, gostima pokaži se!

(Izlazi lijepo odjevena, bogato narešena sviračica s obrazinom ptičjom. Dvojnice su joj remenom pripete na usta)

DOBROSVJET: O Zeuse višnji, krasna li je ptičica!

Pa kako nježna, kako bijela!

NATKO (Dobrosvjetu): , Znaš li ti

Da od srca bih rado o bok lego joj?

DOBROSVJET: Koliko zlata ima! Baš ko Djevica!⁶¹⁾

NATKO: Ma ja bih, mislim, mogo i poljubit je!

DOBROSVJET: Al', nesretniče, inia kljun od ražnja dva!

NATKO: Pu, tako t' Zeusa, s glave joj, ko s jajeta,

Olupit valja koru, onda ijubit je.

PUPAVAC: Hajdemo!

DOBROSVJET: A ti u dobri nas vodi čas!

(Svi otidu u grn osim sviračice)

ZBOR: Mila, slatka plavko,

Ptičice mi najdraža,

Sviju mojih pjesama

Drugo, prijо, Slavice

Dođe, dode, svanu

Sa glasićem meni slatkim.

Ti, kojoj pijevom proljetnim

Frula zvučna glasi se,

Začni, prati stihe!

(Sviračica svira, a onda nastavlja zborovoda)

ZBOROVOĐA: (gledaocima)

O ljudi, u mraku što tužnom živite, baš ko u šumi lišće,

Vi, nemoćna bića, od blatu lutke, sjene, utvare puste,

Vodeni oј cvijete bez krila, smrtnici bijedni,

priliko sankа,

Ded pazite na nas, na besmrtnike, vijekom do vijeka vječne.

Na uzdušna bića što ne stare nikad, a misli neprolazne misle,

Da pravo sve čujete, saznate od nas, o pojavama nebeskim,

O prirodі ptica, o porodu bogova, Ereba,⁶²⁾ Haosa, rijeka.

Pa pravo kad doznate, Prodika⁶³⁾ dajte do bijesa gonite onda!

U početku bi Haos i Noćea i crni Ereb i golemi

Tartar,

A Zemlja ni Zraka ni Neba ne bješe jošte. Crnokrila

Noćea

U beskrajnom Ereba krilu najprije snese od vjetra jaje,

Iz njega se onda u toku mjeseci žuđeni prokljuje
Eros,
Na leđima zlatna krila mu sjala, ko vir vihora bješe.
On s Haosom krilatim, mračnim se spari i koljeno
naše izleže,
U Tartaru beskrajnom, silnom i nas vam najprije
izvede na svijet.
A besmrtnog roda božjeg još ne bješe dok sve ne
smiješa Eros;
Pa kako se jedno miješalo s drugim:, rodi se Nebo,
Okean
I Zemlja i vječiti rod svih bogova blaženih. Tako
smo eto
Kud i kamo starije od svih blaženih bića. A da smo
od Era,
Iz mnogog se vidi. Ta pršemo, zaljubljenima mila
smo pomoć,64)
I mnoge dječake krasne - na izmaku dobi već nas
se odrekli -
Mi snagom smo nagnah svojom, te draganu svom
su oni podlegli;
A daju, tko prepelicu, tko krstaša, tko gusku, tko
pijetla.
Sve najveća dobra, blagodati od nas, od ptica,
smrtnici imadu.
Ta prvo i prvo mi im kažemo proljeće, zimu i jesen.
Ždral ljudma, kad ono, kriješćeć, u Libiju seli, sve
klikće, nek siju,
A svakog brođara opominje korman da objesi,
spavati legne,
Oresta pak puti, haljinac nek tkaje da, zeđuć, ne
mora krasti.65)
A onda se opet Kokošar pomoli, drugo javlja vam
doba
Kad ovcama vuna se s proljeća striže; a kada Lastica
crkne,
Haljinac tad otmeni prodati valja, lanenu kupiti
halju.
Mi vama smo doista Amon i Delfe, Dodona i Febo
Apolon.66)
Vi najprije pitate ptice za savjet, a onda se date na
poso,
Na trgovinu, na zaradu, dobavu kruha, u prosce,
na svadbu
Sve krstite pticom,67) što god kod vraćanja išta
vrijediti može.

Da, klik vam je ptica, pa kihne li tko, i to vi pticom
zovete.

Glas ptica je, susret je ptica, sluga je ptica⁶⁸) i oso
je ptica. Pa nismo li po tom vama baš mi u svemu prorok
Apolon? Za bogove budete l' držali nas vi,
Od koristi bit će vam vremena vraći,
Da - vjetrovi mlaki u zimi, a ljeti
Sved zapara srednja. I ne ćemo pobjeć,
Pa, kočec se, ondje na nebu gore
U oblacim' sjedjet, stolovat, ko Zeus-bog,
Već tu ćemo boravit, davati vama,
Jest, vama i djeci i djece vam djeci
Sa bogatstvom zdravlje,
Pa sreću i život i blaženi mir još
I mladost sa smijehom, kolo i gozbu
I ptičije mlijeko,
Te do grla siti vi ćete biti
Od samoga dobra,
Jest, svi ćete tako u bogatstvu plivat!
ZBOR: O Muzo šumska,
Tio, tio, tio, tio, tio, tio, tiotiks!
Šara! S tobom sjedim ja
U dražicama, po vrhuncim' gorskim
Tio, tio, tio, tiotiks! -
Na jasenu, brstu brsnatome, -
Tio, tio, tio, tiotiks! -
A iz kljunića se moga sivog
Panu pjesma sveta lije,
Kolo vodi Mati Gorska⁶⁹)
Tototototototototiks!
Otud, kao sitna pčela,
Frinih⁷⁰) božanskih je pjesama znao plodove brati,
Vijek noseć kući pjesan slatku,
Tio, tio, tio, tiotiks!
ZBOROVOĐA: (gledaocima)
S pticam' ako od vas gledaoci, hoće, želi tko
Dane odsad boraviti krasne, k nama nek dođe!
Ta što god je u vas ružno, te vam brani zakon vaš,
Sve to ondje u nas ptica baš vam lijepo, dično je.
Ako je po zakonu rugoba u vas oca tuć,
Ondje u nas lijepo je na oca kada srne tko,
Udari ga, okosi se: »Hoćeš? Diži ostrugu!«
Ako rob bjegunac u vas žigom je ožigosan,
Lještarkom šarenom će se onda u nas prozvat taj;
Ako tko iz hladne Frigije je, baš ko Spintar vaš,
Ptica Zeba bit će ondje ta Filemonova krv.

Ako, kao Eksekestid, rob je, pravi Karanin,
Djeda neka u nas nađe, naći će se bratstvo za nj.71)
Misli l' prognanicim' grad vam izdat sinak Pisijin,
Ptica Migavac nek bude, pravo čedo oca svog, -
Mignut, šmignut bas sramota nije u nas nikada.
ZBOR: Labudi tako -
Tio, tio, tio, tio, tio, tio, tiotiks!
Krilma svojim lepećuć,
Složnim glasom Apolona kliču,
Tio, tio, lio, tiotiks!
Na obali vode Hebra72) sjede,
Tio, tio, tio, tiotiks!
Kroz oblake s neba pjev im ječi,
Pjegava se zvjerad snebi,
Vedrina tiha vale smiri,
Totototototototiks!
Jekom Olimp jekne sav,
Na nebu kralji se dive, a olimpske Dražesti, Muze
Na pjev odvrćaju pjesmom,
Tio, tio, tio, tiotiks!
ZBOROVOĐA: (gledaocima)
Ništa nije bolje, draže, nego kad okrilatiš.
Tako glete, da je od vas gledalaca krilat tko.
Pa se onda gladan ljuti, srdi na zbor tragički,73)
Kući bi poletio i ondje doručkovo on,
Pa bi onda opet k nama natrag sit doletio.
Kad bi kakva Patroklida74) tada nužda pritisla,
Ne bi tur mu znojio se, otrpho bi prije on,
Odadr'o, odahnuo, pa doprpho opet tad.
Ako po slučaju tuđu ženu voli od vas tko,
A vidi joj ovdje muža među vijećnicima gdje,
Kрила bi raskrilio i odovud odletio,
Pa naljubio se, opet vratio se, sio tu.
Zar okrilatiti nije svake cijene vrijedno baš?
Gle, Dijitref imao je samo krila vrbova,75)
A za pukovnika, onda generala izbran bi,
Od ništa se silno diže, sad je pravi pijeto-konj.
(Izlaze iz grma Dobrosvjet i Natko, kao ptice. Za njima stupa Pupavac)

ČIN DRUGI

DOBROSVJET. NATKO. PUPAVAC. ZBOR.
DOBROSVJET: Na, eto, eto! Gle! Još ja ti, Zeusa mi,
Još nikad ništa smješnije baš ne vidjeh.
NATKO: A što se smiješ?
DOBROSVJET: Tvojim lakim peruškam'!

Znaš na kog krilat najviše si nalik ti?
Na Gusku, lošu sliku ruke nevješte.
NATKO: A ti na Kosa očupane glavice!
DOBROSVJET: Pa time smo se stvorili po Eshilu:
»Ne tuđom snagom, nego perom krila svog«.76)
PUPAVAC: Ded što je činit?
DOBROSVJET: Prije svega gradu nam
Sad dično, slavno ime dat je, žrtvu tad
Prikazat bozim'.
NATKO: Te sam misli i ja baš.
ZBOROVOĐA: Da vidim, - kako će nam ime gradu bit?
DOBROSVJET: Pa ne bi l' da ga onim dičnim spartanskim,
Da, Spartom okrstimo?
NATKO: O Heraklo moj!
Svom gradu »Sparta« ja da ikad nadjenem?
Ni za tralje je ne bih, kad bih imo »trak«!77)
DOBROSVJET: Pa kakvo da mu ime damo?
NATKO: Odovud
Od magli i od ovih zračnih prostora
Baš vrlo sjajno.
DOBROSVJET: Bi li Kukumaglaj-grad?
ZBOROVOĐA: Ju, juhu!
Ma krasno baš i dično ime našo si!
NATKO: A je li ovo onaj Kukumaglaj-grad
Gdje ima i Teogen silna imanja
I Eshin svoja sva?78)
DOBROSVJET: Pa za njih najbolje
Jest Polje flegarsko gdje Zemlje djecu svu
Postrijeljali su bozi holi, naduti.79)
ZBOROVOĐA: Baš krasan grad je to! Al' koji će mu bog
Bit zaštitnikom? Kome ćemo halju tkat?80)
DOBROSVJET: Pa zašto da Atena to ne ostanc?
NATKO: No kako može bit u gradu stege još
Gdje božica, čeljade žensko, stoji ti
U bojnoj odori, a Klisten s prslicom?81)
ZBOROVOĐA: A tko će stražit tvrdu nam Pelargijsku?82)
DOBROSVJET: Vi, - od vas ona ptica roda perzijskog
Za koju svuda kažu da je najžešća,
Da. Aresovo pile.83)
NATKO: Pile Gospode!84)
Za stijene, hridi bog je ono zgodan baš.
DOBROSVJET: (Natku)
Sad nude, ti mi ti zrak prhni, diži se!
Zidare dvori ondje, daj pomaži im,
Pa vapno nosi, halju skini, gradi žbuk
I nosi kablič, sa ljestava ruši se

I stražu stavljam, vatru uvijek zapretaj,
Sa zvoncem trči svud i ondje lezi, spi!⁸⁵)
Glasnike pošlji, jednog gore k bozima,
Odozgo opet drugog dolje k ljudima,
Odande opet k meni!

NATKO: A ti - prosto ti -
Tu ostaj, - crkni!

DOBROSVJET: Dragi, hajd' kud šaljem te!
Bez tebe ne će se izvršit ništa baš.
A ja ću novim bozim' sad da žrtvujem,
Pa svećenika ću, da opbod vodi, zvat.
O momče, momče! Diž'te krčag, košaru!
(Svi otidu)

ZBOR : Jednim glasom, jedne volje
Prihvaćam i zovem ja
Na ophod veličanstven, svet
Boz'm' da idemo sada!
Za zahvalnost jošte dajmo
Jare njima kolj'mo!
Sad naprijed, naprijed, sviralico pitijska!
I Heris neka dudom pišti!⁸⁶)
(Gavran svira nabožnu pjesmu, a Dobrosvjet se vraća svećenikom)

DOBROSVJET. SVEĆENIK. ZBOR.

DOBROSVJET: Ti puhat prestani! Heraklo, što je to?

Ja, bome, mnogo, mnogo čudo vidjeh već,
Al' gavrana zaularena⁸⁷) ne vidjeh!

Tvoj, pope, poso j' novim bozim' žrtvovat.

SVEĆENIK: Pa hoću! Ali gdje je onaj s košarom?

(Uzme sve za žrtvu i stane pred žrtvenik)

Ded ptičjoj se Hestiji i Kokošaru, čuvaru ognjišta,⁸⁸)
mol'te

I olimpskim ptićim' i pticama, svima samicama
i samcim'

ZBOROVOĐA: Sunijski Kopće, zdravo, kralju s Pelarga!⁸⁹)

SVEĆENIK: Pa Labudu pitijskom, delskom⁹⁰) i Prepelici,
materi Leti.

I Šljuci Artemidi -

ZBOROVOĐA: Već nije Lovka, Šljuka je Artemida.

SVEĆENIK: I Zebi Sabazijskoj i još Vrabici, velikoj Materi
božjoj

I ljudskoj,⁹¹)

ZBOROVOĐA: Kibela, Vrapče, Kleokritova majko ti!⁹²)

SVEĆENIK: Pa zdravlja i dobra svakoga Kukumaglajcima
podaj - i Hijcim'

ZBOROVOĐA: I Hijcim' se veselim što su oni svud.⁹³)

SVEĆENIK: I herojim' svima i sviju heroja djeci, da -
Gaku, Sakatuši, pa Kumrikuši, Tetrijebu, Paunu i
Crvendaću, Kukuviji, zatim Morovranu, pa Čalmašici, Čaplji i
Gnjurcu, Crnoglavci, Kozogoju i Ranom bukaču -

DOBROSVJET: Do bijesa! Stani! Zvati više nemoj! Uh!

Na kakvu žrtvu, nesretniče, zoveš ti
Kraguje, Orle morske? Ta zar ne vidiš
Da Jastrijeb jedan može zgrabiti, odnijet to?
De nosi nam se ti i vijenci, vrpce te!
A ja ću žrtvu ovu obaviti sam.

(Svećenik se makne)

ZBOR: Onda opet, opet moram

Drugu pješmu svetu ja

Bozim' sad za posvetu

Pjevat, blaženike zvati,

Ali jednog - jednog samo,

Jer tu mesa nije dosta.

Ta ništa drugo nije ova žrtva tu,

No sama koža, sama kost.

(Dobrosvjet uzima vrč da škropi svetom vodom, a zbor se namješta da ga poškropi.

Dolazi pjesnik)

DOBROSVJET. PJESNIK. ZBOR.

PJESNIK: Sretni Kukumaglaj-grad

Slavi, Muzo, svoje pjesme pjevom!⁹⁴)

DOBROSVJET: Odakle biće to? A tko si? Reci mi!

PJESNIK: Miloglasnijeh, mednih riječi sipam pjev,

Muza sluga ja sam hitra,

Kako kaže Homer.⁹⁵)

DOBROSVJET: Pa ti da rob si sa dugačkom kosom tom?⁹⁶)

PJESNIK: Ne, nisam, nego mi svi pjesnici

Muza sluge smo ti hitre,

Kako kaže Homer.

DOBROSVJET: Ne zalud, - zato ti i izderan je plašt!

A što te amo k nama dogna, pjesniče?

PJESNIK: Ja Kukumaglaj-gradu vašem ispjevah

Ditiramb mnogi, krasni i još pjesmice

Za djevojačko kolo, ko Simonid baš.

DOBROSVJET: A kada spjeva? Kako j' dugo tome već?

PJESNIK: Pa davno, davno slavim veće ovaj grad.

DOBROSVJET: A ne slavim li ovčas ja krstitke mu?

Ne nadjenuh li sad, ko čedu, ime mu?

PJESNIK: Ali ima neki brzi Muza glas,

Ko konj on ti srne, jurne.

Ti, Oče, Etne osnivaču,

Svetog djela imenjače,⁹⁷)

Glavom kimni, daj mi

Od svoga što meni ti

Milostivo želiš dat!

DOBROSVJET: Ta nesreća će jada nam zadavat još,

Ne otpravimo l' njega, nešta damo mu.

(Sluzi kazališnomu)

Ti, hej, ti imaš, vidim, plašt i košulju,

Daj svuci, podaj tom mudracu pjesniku!

(Pjesniku)

Na, uzmi plašt! Ta, čini rni se, zebeš baš.98)

PJESNIK: (pokriva golotinju): Sa veseljem Muza mila

Darak rado prima,

A ti prigrlj mi srcem

Pindarovu pjesmu -

DOBROSVJET: Tog čovjeka se riješit, otrešt ne ćemo!

PJESNIK: Među skitnicima Skitim'

Potuca se Straton,

Tkane halje on na sebi nema,

A plašt nedično će bez košuljea poći, -99)

Shvati što ja velim!

DOBROSVJET: Pa shvaćam, ti košuljae rad bi k tomu još.

(Sluzi)

De svuci! Pjesniku pomoći valja nam.

Daj uzmi to i idi!

PJESNIK: (veselo) Evo idem već

Kad odem, 'vaku pjesmu gradu spjevat ću:

»Slavi, oj Zlatotroni,100) grad. jezan, studen, -

Na snježna polja, staze silne stigoh! Naprijed!«

(Ode, mašući živo rukama)

DOBROSVJET: Jest, bome, jezi si mi ovoj uteko

Baš sretno, sa košuljcem odmaglio već.

Toj nesreći se, bome, nikad ne nadah

Da tako brzo on će saznat za naš grad.

Ti uzmi opet vrč i hodi okolo!

(ophod se počinje iznova)

Sad tiho! Tiho!

(Dostojanstveno dolazi prorok s velikim svitkom papira)

DOBROSVJET. PROROK. ZBOR.

PROROK (svečano): Nemoj jarca klati još!

DOBROSVJET: A tko si ti?

PROROK: Tko? Prorok!101)

DOBROSVJET: Hajde do bijesa!

PROROK: Oj čudače, božansko nemoj prezirat!

Ta ima Bakisovo jedno proroštvo

O Kukumaglaj-gradu.

DOBROSVJET: Što ne reče mi
Dok gradu ovom nisam udario još
Ja temelja?
PROROK: Božanstvo nije dalo mi.
DOBROSVJET: E, bit će najbolje da čujem proroštvo.
PROROK: »Jednom kad vuci i crnkaste vrane se nastane
skupa, Na mjestu jednom po srijedi med Korintom i
Sikionom -102)
DOBROSVJET: A što se mene, pitam, tiče Korint grad?
PROROK: To uzduh misli Bakis u zagoneci.
»Najprije Pandori103) žrtvovat valja bjelorusna ovna,
A tko prvi ko tumač proroštva mojega stigne,
Njemu nek halja se čista i nove sandale dadu - «
DOBROSVJET: Pa stoji li: »I sandale?«
PROROK: Na, uzmi spis!
»I nek poda se čaša, a drobom ruka nakrca!«.
DOBROSVJET: I stoji droba da mu damo?
PROROK: Uzmi spis!
»Sinko božanski, ako učiniš kako ti kažem,
Orlom ćeš se u oblacim' stvorit, a ne daš li ništa,
Ne ćeš ni Grle ni Orao, a ni Djetao biti.«104)
DOBROSVJET: Pa i to stoji tu?
PROROK: Na, evo - uzmi spis!
DOBROSVJET: Al' ništa nije slično onom proroštvu
U Delfim' što ga ja prepisah sebi sam.
(Čita s biča)
»Putem kad jednom nepozvan čovjek, hvališa, stigne,
Žrtvu smetati htjedne i droba on se uželi.
Onda mu ono ostrag za bokovim' treba isprašit.«
PROROK: Al' ti baš, mislim, luduješ.
DOBROSVJET (zamahne bičem): Ma uzmi spis!
»Pa ni Orla u oblacim' nemoj nimalo štedjet,
Makar i Lampon il' veliki, silni bio Diopit!«105)
PROROK: Pa i to stoji tu?
DOBROSVJET: (bije ga) Na, evo - uzmi spis! Neš otud do đavola?
PROROK: Ao, jadan ja!
DOBROSVJET: Bjež'! Neš li smjesta drugud kud da proričeš?
(Dolazi zvjezdar i matematik Meton, nosi svu silu sprava)

DOBROSVJET. METON. ZBOR.

METON: Ja k vama dođoh -

DOBROSVJET: Eto opet dangube!

A što ćeš opet ti? Pa što je poso tvoj?

Što uzrok putu tvome? Što će pete te?106)

METON: Zrak mjerom vama izmjeriti želim ja,

Na jutra sve razdijelit.

DOBROSVJET: Tako boga ti,

A tko si božji?

METON: Tko sam ja? Ma Meton sam

Kog znade Helada i Kolon.107)

DOBROSVJET: Reci mi

Što ti to imaš!

METON: Za zrak ovo sprave su.

Jest, po obliku najviše je cio zrak

Baš na peć krušnu nalik. Ako postavim

Tu ravno crtalo, pa ozgo namjestim-

Taj šestar dvostruki, da l' shvaćaš?

DOBROSVJET: Ne shvaćam.

METON: To ravnim crtalom ću izmjeriti ja

Od kruga da se stvore četir' četvrti,

Na srijedi da je trg, a puti ravni da vode,

Do njega u sredinu, i ko od sunca,

Okruglo što je, ravno na sve strane svud

Da zrake biju.108)

DOBROSVJET: Pravi Tales, čovjek taj!109)

Metone!

METON: Što je?

DOBROSVJET: Ne znaž kako volim te!

De zato poslušaj me, pa put pod noge!

METON: A kakvo zlo mi prijeti?

DOBROSVJET: Ko u Sparti baš,

Tu strance gone, neke otjerali već,

Grad od bata se puši

METON: Zar se bunite?

DOBROSVJET: To, bome, ne!

METON: Pa onda zašto?

DOBROSVJET: Mi smo se

Svi složili da zatrt ćemo hvališe.

METON: Pa ja ću šmugnut!

DOBROSVJET: Bome, ne znam hoćeš ii

Umaći. Evo već su blizu - nad tobom!

(Bije ga)

METON: Ao mene nesretna!

DOBROSVJET: Ne rekoh davno ja?

Neš drugamo se selit, odšestarit već?

(Bije ga i otjera. Dolazi nadzornik, što ga Atenjani šalju k saveznicima da pazi na njih.

Ponosno stupa s dvije sudbene žare, jer ima i sudačku vlast)

DOBROSVJET. NADZORNIK. ZBOR.

NADZORNIK: (naprasito) A gdje je konsul?110)

DOBROSVJET: Tko je Sardanapal taj?111)

NADZORNIK: Ja zrnom - bobom izabrani nadzornik112)

U Kukumaglaj-grad vam stigoh!
DOBROSVJET: Nadzornik?
A tko to posla amo?
NADZORNIK: Krpa - potvrda
Telejina.113)
DOBROSVJET: Pa plaću primit hoćeš li
I bez svake se muke vratit?114)
NADZORNIK: Hoću, boga mi!
Ta kod kuće u skupštini bih moro bit, -
A ima što izradih ja za Farnaka.115)
DOBROSVJET: (bije ga) Na, uzmi, idi! Ovo tobi plaća je.
NADZORNIK: A što je to?
DOBROSVJET: Ma skupština za Farnaka!
NADZORNIK: Svjedoci ste, mene, nadzornika, nije on!
DOBROSVJET: E, ne'š utpirit? Ne'š ii odnijet žare te?116)
(Otjera ga bičem)
Zar nije strašno? Nadzornika šalju već,
A bozima ni žrtvovali nismo još!
(Dolazi Kupiodluka s mnogo zakonskih zbornika)

DOBROSVJET. KUPIODLUKA. ZBOR.
KUPIODLUKA: (čita) »Atenjaninu skrivi l' Kukumaglajac«
DOBROSVJET: A kakva opet to je šuga? Što će knjiga ta?
KUPIODLUKA: Prodavač zakona sam, dođoh amo sad
Sa zakonima novim da ih prodam.117)
DOBROSVJET: Što?
KUPIODLUKA: (čita) »Nek Kukumaglaj-grad se služi
utezima, mjerom
I odredbama, ko i Štedikoža-grad!«118)
DOBROSVJET:Aiti ćeš ovim, na, ko Derikoža-grad!
(Bije ga)
KUPIODLUKA: Ti, što je to?
DOBROSVJET: Ne'š do bijesa sa zakonim'?
Pokazat ću ti gorke danas zakone!
(Kupiodluka bježi, a Dobrosvjet ga vitla. Vraća se Nadzornik)
NADZORNIK: Dobrosvjeta na sud zovem u mjesecu travnju.
DOBROSVJET: Zar zbilja? Ti? Pa još si ovdje? Ne'š li već?
(Bije ga i tjera. Vraća se Kupiodluka)
KUPIODLUKA: »Ako tko pogna oblast, ne dočeka baš
onako, Kako zakon ište, -«
DOBROSVJET (ostavi Nadzornika, navali na Kupiodluku):
Ao meni zlosretnu! Pa ti još uvijek tu?
(Bije ga i tjera, a Nadzornik se vraća)
NADZORNIK: Ej zatrt ću te, deset tisuć' platit ćeš -
DOBROSVJET: A ja ću. tebi razbit tvoje žare dvije!
NADZORNIK: (tajanstveno)

A sjećaš li se, - stup pokeka uvečer.110) (Bježi)
DOBROSVJET: Ha, ha! Ulovi mi ga tko! (Ironički) Ti, -
ne'š li stat? A mi unutra hajd'mo otud brže sud

Da žrtvu, jarea, žrtvujemo bozlma! (Otide)

ZBOR: Sad meni svevidnome,

Svemožnome svi će smrtni

Žrtvovati, zatjecat se.

Svukoliku zemlju gledam

I bujne plode čuvam,

Svake vrste gamad ništim

Po zemlji štono svuda

Sa ždrijelcem se iz jaja leže nesitim

I na drveta sjeda, brsti, ždere plod,

Sve, što vrtle, miris divni,

Kvarom grdnim hara, trijebim;

Sve na svijetu, štono gmiže, grizom grize,

Na dohvatu moga krila smrću gine.

ZBOROVOĐA (gledaocima):

Dana današnjeg se najviše glasniku ori glas:

»Ubije li vas tko Meljanina nam Dijagoru,120)

Talenat će za to dobit, a smakne li od vas tko

Tiranina, mrtva veće, neka primi talenat!«121)

I mi ovdje hoćemo da oglasimo isto to:

»Ubije li vas tko nama ptičara Filokrata,

Talenat će dobit, a dovede l' živa, četiri!

Zebe veže, niže, po sedam za paru prodaje,

A branjuge nadme, i, nagrdiv, svijetu kaže ih;122)

Kosima iz krila pero čupa, kroz nos provlači.

I golubice baš jednako vam hvata, zatvara,

Pa ih sili u mreži da privezane vapci su.«

To oglasit mi želimo. Zato hrani l' pticu tko,

U dvorištu zatvorenu, nek je pusti, - kažemo.

A ne poslušate li, ptice će vas popast, pograbit

I vi posapeti opet ćete u nas vapci bit.

ZBOR: O sretna roda ptičjeg štono tople halje zimi

Nikad ne navlači na se

Niti za žege nas ljetne

Žar zrake žarke pali,

Već se po livadam cvjetnim

U krilu brsta gnijezdim

O podne kad od jarka sunca mahnit sav

Božanski pjevač svoju cvrči pjesmicu!

U pećinam' dupkim zimim

I igram se s nimfam' gorskim,

Proljetnim se mrče bobam' bijelim hranim, -

Slast je djevam', plod vrtlića od Dražesti.

ZBOROVOĐA: (gledaocima)

Sucima želimo progovoriti sad o nagradi,
Kol'ko ćemo dobra, ak' nam dosude je, svima dat, -
Mnogo ljepše darove će primiti nego Paris sam.123)
Prije svega, a svak sudac čezne za tim dušom svom,
Nikad, nikad ne će laurijske vas sove ostaviti,124)
Nego pod krov vaš će zalaziti i udomiti se,
U kesam' se gnijezdit i pariće sitne leć.
Osim toga dom će onda vama biti, ko pravi hram,
Orla ćemo kućam' vašim postaviti na sljeme.
Dobijete l' službicu, pa ushtjednete grabiti što,
Brza ćemo vam Kragujca utisnuti u ruke;125)
Budete li gdje na ručku, Kašičare slat ćemo.
A ne dosudite l' nama, dajte, ko za kakav kip,
Limeni sebi skovat krov,126) jer tko vas bude bez krova,
A haljom se bijelom odjene, e taj će onda nam
Kruho platiti, krupno će obdariti njega ptice sve.
(Dobrosvjet se vraća od žrtve)

ČIN TREĆI

DOBROSVJET. ZBOR.

DOBROSVJET: Oj ptice, žrtva nam je dobra, povoljna.
Al' od grada glasnika nema nikakva
Da pitamo ga što se ondje radi sad
(Trči ptica)
Al' eno jednog bez daha, ko s Alfeja!127)

DOBROSVJET. GLASNIK. ZBOR.

GLASNIK: Gdje, gdje je, gdje, gdje je, gdje, gdje je, gdje, gdje je, gdje,
Gdje je Dobrosvjet, naš gospodar?
DOBROSVJET: Evo ga!
GLASNIK: Već gotov ti je zid.
DOBROSVJET: Baš dobar nosiš glas.
GLASNIK: Nada sve krasno, velebno je djelo to, -
Proksenid i Teagen, oba s kolima,128)
Na njemu mogu goniti, sresti, minut se,
Ma konji bili veliki, ko trojanski, -
Tolika je širina!
DOBROSVJET: O Heraklo moj!
GLASNIK: Visina je, ta i nju izmjerih ti ja,
Sto hvati!
DOBROSVJET: PSsidone, kako visok je!
Tko sagradi ga tako silna, velika?
GLASNIK: Ma ptice, nitko drugi. Egipatskog tu

Nosca, klesara ni tesara ne bješe.
Sve rad je njihov, - začudo je meni to!
Sa juga stiže triest tisuć Ždralova., -
Za temelje se nagutali kamena.129)
To kljunom svojim otesali Zerovi,
A deset tisuć Roda ciglu gradilo,
A vodu ozdo u zrak Vivke nosile
I druge kojekakve ptice potočne.
DOBROSVJET: Tko nosio im ilovaču?
GLASNIK: Čaplje, da -
U načvam'.
DOBROSVJET: Kako ilovaču usule?
GLASNIK: Moj dragi, vrlo mudro to iznašlo se.
Ko lopatom su po njoj Guske lupale,
U načve nogama je svojim vrcale.
DOBROSVJET: E, što sve nisu noge kadre stvorit nam!
GLASNIK: Jest, bome! Patke potpasane bile su
Ciglonoše, a Lastavice imale
Na leđma žlicu i, ko kakva šegrčad,
U kljunu ilovaču leteć nosile.
DOBROSVJET: Pa što bi još težake naimao tko?
Da vidim, kako dalje? A tko izradi
Sve drvo za zid?
GLASNIK: Pelikani mudri su
- Tesari bili, kljunom istesali su -
Sva vrata oni. Buka, lupa stala ih
Dok tesali su, ko u brodnici baš.
I sada svud su usađena vrata već,
Zamandaljena, svud se straži uokrug,
Obilazi se, zvonice zvoni, straža već
Svud stoji, a smolenice se 180) izdigle
Na kulam'. Ali idem, pohrlit ću ja
I oprati se. A ti radi drugo sad!
ZBOROVOĐA: Ti, što je s tobom? Zar je tebi začudo
S tolikom što brzinom sazidan je zid?
DOBROSVJET: Jest, bome! Pa i vrijedno tom je čudit
Ta uistinu čini mi se to, ko laž,
Gle odonud stražara! Amo trci on,
Ko glasnik, gleda, ko da bojni pleše ples.
STRAŽAR: Jao, jao, jao, jao, jao, jao-o!
DOBROSVJET: A što ti je?
STRAŽAR: E, strašno nam se dogodi!
Baš ovčas netko od bogova Zeusovih
Na vrata prhnu i uletje u naš zrak,
Sve kradom od Čavaka, danje straže nam.
DOBROSVJET: O strašna, grozna djela što se dogodi!

Tko bog je taj?

STRAŽAR: Ne znamo. Da je krilat on,
To znamo.

DOBROSVJET: Ne bješe li smjesta potjeru
Za njime poslat?

STRAŽAR: Jastrebova strijelaca
Na konjma tri' est tisuća smo poslali,
Svak krenu u kog panča ima krivijeh, -
Kokošar, Kobac, Soko, Kraguj, Orao.
Od brza leta, šuma krila, lepeta
Sav zrak se trese sa potrage za bogom.
Daleko nije, nego ovdje negdje se
Već desi.
(Otide)

DOBROSVJET, ZBOR.

DOBROSVJET: Valja dakle uzet praću, luk.
Nek svaka sluga hrlo amo ide sad,
Pa strijeljaj, tuci! Praću podaj meni tko! (Vreva)

ZBOR: Boj se sprema sad,

Neizrečen boj
Sa mnom, s bozima!
Neka straži svak,
Maglam' zastrt zrak.

Mraka čedo, krv,

Bog da nijedan

Kradom ne prodre!

ZBOROVOĐA: A svak vas gledaj, pazi bolom okolo,

Jer negdje blizu tu u zraku leti bog,

Ta šum se, zamah krila njeg'vih čuje već!

(Božica Irida, djeva s putnim šeširoj i koprenom lebdi na spravi)

DOBROSVJET: Ti, kamo, kamo, kamo letiš? Miruj, stoj!

Ni makac! Stani ovdje! Nikud dalje već! -

A tko si? Otkle? Kazat valja otkud si!

DOBROSVJET. IRIDA. ZBOR.

IRIDA: Ja od bogova poslana sam s Olimpa.

DOBROSVJET: A kako ti je ime? Klobuk ili brod?131)

IRIDA: Brzica Duga.

DOBROSVJET: Salaminka? Paralka?132)

(Ptice zalepeću)

IRIDA: A što je to?

DOBROSVJET: Poletjet ne će l' Kraguj mi,

Ulovit nju?

IRIDA: Pa mene će ulovit? Zar?

Tko nesreća je ta?

DOBROSVJET: Zacviljet glasno ćeš!
IRIDA: To sama glupost je!
DOBROSVJET: Na koja vrata si
Unišla ono u grad, kugo pogana?
IRIDA: Na koja vrata? To ti ne znam, Zeusa mi!
DOBROSVJET (zborovođi): Pa jesi l' čula kako ona ruga se?
(Iridi)
Glavarim' Čavaka li priđe? Kazat ne's?
Od Roda imaš mur?133)
IRIDA: A koji bijes je to?
DOBROSVJET: Zar nemaš?
IRIDA: Jesi l' pri pameti?
DOBROSVJET: Nije l'
Žig udario ptičji vođa nijedan?
IRIDA: Ne, bome, meni, ludo jedna, nitko baš!
DOBROSVJET: Pa onda tako mirno ti proletje tud
Kroz tuđi grad i ovaj evo prostor, zrak?
IRIDA: Pa kuda drugud mi da bozi letimo?
DOBROSVJET: Ja, bome, ne znam, ali ovud nikako!
I 'vako kriva si. Ta uhvaćena, znaš?
Od sviju Duga ti bi s pravom najvećim
Po pravdi pravoj morala sad podnijet smrt!
IRIDA: Al' besmrtna sam!
DOBROSVJET: Mrijet bi ipak morala!
Strahota najveća će, mislim, snaći nas,
Nad svima drugim, budemo li vladali,
A vi se bozi, od objesti oprete,
Ne priznate, nas jače da vam slušat je.
Al' kaži meni kuda krilma veslaš to?
IRIDA: Ja? K ljudima od Oca letim, kazat ću
Da bogovima olimpskima žrtvuju
Na žrtvenicim' ovce, stoku, nek se grad
Sav puši!
DOBROSVJET: Što ti veliš? Kakvim bozima?
IRIDA: Što, kakvim? Nama bogovima na nebu!
DOBROSVJET: Pa vi ste bozi?
IRIDA: Ama tko je drugi bog?
DOBROSVJET: Ta ptice ljudma sad su bozi! Njima ti
Sad žrivovat je, a ne Zeusu, Zeusa mi!
IRIDA: O ludo, ludo, jarom srca bozima
Ne jari do kraja da Pravda ne zatre
Sveg roda tebi Zeusa kukom, motikom,
Pa tijela, doma tvoga krugom uokrug
Likimnijskijem strijelam' u prah ne spali! 134)
DOBROSVJET: Pa čujde! Kani mi se riječi nadutih!
Daj miruj! Da vidim da l' Liđanina ti

Il' Prižanina misliš strašit rijećma tim!
A znaš li ako Zeus me odveć uvrijedi,
Da krov ću danas njemu, dom Amfionov135)
Po Orlima vatronošama spalit ja,
Pa gore u nebo ću pustit, poslat na nj
U pardalovu krznu ptice Žar-kape,136)
Da, više od šest stotina na broju ih?
A jednom jedna trista jada zada mu!
A tebi službenici, razdražiš li me,
Ja noge ovčas dići ću, raskrečit ih,
U Dugu gruhnut, - čudom ćeš se čudit ti,
Što 'vako star do triput još sajm srnut jak.
IRIDA: Ej crko, ludo, ti i tvoje riječi te!
DOBROSVJET: Neš odavde? Neš brže? Udri! Na noge!
IRIDA (leti dalje):
Al' otac moj će tebi izbit obijest tu!
DOBROSVJET: Ao meni jadnu! Dakle letiš drugamo -
I žarom ćeš137) užarit drugog, mlađega?

DOBROSVJET. ZBOR.

ZBOR: Djeci Zeusovoj

Bozim' više mi-

Nikad ne damo i

Gradom našim proć

Nit u hramu će

Smrtnik žrtvu već

Prinijet bozima,

Dimom kadit ih!

DOBROSVJET: Strahote! Gle, glasnika što je k ljudima

Otišo, nema, nema nikad natrag već!

(Dolazi ptica glasnik)

DOBROSVJET. GLASNIK. ZBOR.

GLASNIK: O Dobrosvjete, presretni, o premudri,

O preslavni, o premudri, o prebistri,

O triput blaženi, o - sape nesta -

DOBROSVJET: Što 'š?

GLASNIK: Tim zlatnim vijencem mudrosti te narodi,

Svi ljudi vjenčaju i časno časte isad!

DOBROSVJET: Pa primam. A što mene tako štuje svijet?

GLASNIK: O osnivaču slavnog grada uzdušnog,

Zar ne znaš kol'ku poštu ljudi čine ti,

Koliko štovalaca ima ovaj kraj?

Dok grada ovog nisi osnovac još,

Sav svijet je onda za Lakoncim' ludovo;

Dugačka kosa, glad, smrad, život sokratski,

Pa ćula ponos bješe, sada naprotiv
Za pticam' opet luduju. S veseljem ti
Sve rade što i ptice. One ugled su.
Čim s kreveta se dignu, odmah u zoru,
Baš ko mi, prhnu, pa se jela prihvate,
A zatim do knjižara trknu, listaju,
Pa u skupštini na odlukam' pasu se.
Bez sumnje luduju i 'vako za nama,
Ta imenom se mnogih ptica krste sad:
Hrom kramar eno prozva se Jarebica,
A Meinipu je Lastavica ime sad,
A Ćoro Gavran se Opunto naziva,138)
Filoklo Ševa,139) a Teagen Pačica,
Likurgo Ibis, a Herefont Slijepi Miš,140)
Sirakusije je Svraka, Prepelica je
Sad Midija, - na prepelicu nalik je
Po glavi što je igrač shvati, udari.141)
Iz ljubavi spram ptica pjesme pjeva svak
U kojima se Lasta kakva pominje
Il' Patka ili Guska ili Grlica
Il' krilo il' o percu barem mrvica,
Da, tako ti je ondje. Jedno velim ti:
Odande preko deset tisuća će stić
I tražit krila, grabilica prirodu,
Došljacima namakm krila odnekud!
DOBROSVJET: E, bome, nije nama više časit sad,
Već idi brže ti, pa sve mi koševe
I košarice perja odmah napuni!
Nek Manes mi donese perje napolje,
A ja ću goste dočekivat, primat tu.
(Glasnik otide)

DOBROSVJET. ZBOR.

ZBOR: Skoro će grad nam krcatim, punim Okrstit smrtnik jedam.

DOBROSVJET: Al' samo sretno bilo!

ZBOR: Za gradom mojim čežnja sve raste.

DOBROSVJET (viče sluzi Manesu): Al' brže, velim, nosi!

ZBOR: A čega nije ovdje

Stanaru što je treba?

Mudrost i Ljubav, Draži božanske

Uz nas su i Mir142) milosna srca,

A lica, čela vedra.

DOBROSVJET (sluzi koji nosi košare): Oh, kako lijeno služiš!

Pa neš li brže skočit?

ZBOR: Košaru s perjem donesi tko brzo!

(Dobrosvjetu) A ti mi opet ovog

Ovako bičem juri!

Vrlo je spor, ko magare kakvo.

DOBROSVJET: Da, lijenčina je Manes.

ZBOR: A ti sad prije svega

De redom ređaj perje -

Pjevačko, pa s njim gatarsko, morsko, 143)

A onda gledaj čovjeka svakog

Da mudro ospeš perjem!

DOBROSVJET (sluzi): Ne, jastreba mi, ne ću se uspreći već,

Kad tako lijena, spora eto vidim te,

(Tuće ga, a dolazi Sin Nesin)

DOBROSVJET. NESIN. ZBOR.

NESIN: Da Orlom mi se stvorit,

Visoko da mi nad valma je letrjet

Pustim, sinjim morem!

DOBROSVJET: Da, glasnik, mislim, lažiglasnik ne bješe,

Gle, ide jedan, pjesmu pjeva Orlima!

NESIN: Ha, ha!

Od leta nema ugodnosti veće baš,

Ta ludujem za pticam', letim, voljan sam

Prebivat s vama, vaš mi zakon želja sva!

DOBROSVJET: A kakav zakon? Mnogo j' ptičjih zakona.

NESIN: Svi, a najviše onaj po kom lijepo je

U ptica oca svoga davit, gristi ga.

DOBROSVJET: Pa, bome, mi držimo to junaštvom baš,

Kad pile još je tko, a bije oca svog.

NESIN: Baš zato amo se preselih doista,

Zadavit želim oca i sve imat sam.

DOBROSVJET: Al' ima u nas, ptica, zakon veće star,

U zakoniku Roda zapisan je on:

»Kad stari Rodo othrani već rodičad

I sve ih ljepo prhat, letjet nauči,

Tad mladi opet oca hranit dužni su.«

NESIN: Užitka, bome! Što me amo nanese,

Kad ovdje oca meni još i hranit je

DOBROSVJET: E, nema druge! Al' kad dođe, dragane,

U dobroj misli, ko siroti, krila ću

Dat tebi, - zlo te putit ne ću, mladiću,

Već kako to ko dijete sam naučih ja: »Svog oca ne bij!«

(Daje mu redom štit, mač i šljem i usto govori)

Ovo uzmi krilo sad,

A drugom rukom hvati evo ostrugu,

Još pomisli da krestu imaš pijetlovu!

Pa stražu straži, bij se, služi, hrani se

I daj da otac živi! Ratoboran si,

U Trakiju odleti, pa se ondje bij!144)
NESIN: Dionisa mi, baš dobro, mislim, veliš ti,
I slušat ću te.
DOBROSVJET: Bome, radiš pametno.
(Odleti, a dolazi ditirampski pjesnik Kinesija)

DOBROSVJET. KINESIJA. ZBOR.

KINESIJA: Na Olimp gore letim,
A letim putem pjesme
Sad ovim, sada onim.
DOBROSVJET (za se): Ej, čitav tovar perja za to trebat će!
KINESIJA: Neustrašiv dušoni, tijelom
Putem svojim siječem.145)
DOBROSVJET: Oj zdravo, lipov kipe, moj Kinesija!
Što ovo nogom, krivačom.146) mi kosiš tud?
KINESIJA: Ptica postat želim ja,
Miloglasni Slavujak!
DOBROSVJET: Okan' se pjesme, reci što mi misliš reć!
KINESIJA: Od tebe rad bih krila, - uvis prhnut ću,
Pa iz oblaka nove crpsti pjesmice,
Vir struje zračne i snježanu oprhu.
DOBROSVJET: Pa iz oblaka može l' pjesme crpsti tko?
KINESIJA: Sva naša ti vještina ondje lebdi baš!
Ditirambi najsjajnji nam oni su
Što zraka, mraka, noći jasne porod su
Brzokrili. Sad na ćeš znati, - samo čuj!
DOBROSVJET: Ne marim.
KINESIJA: Ali hoćeš, jest, Herakla mi!
Sav vazduh sad ću mahom proći ja -
Like krilatica,
Zračnih trkalica,
Dugovratijeh ptica.
DOBROSVJET: Brrr!
KINESIJA: Skokom morem da mi skoknut je,
Vjetra dahom krenut, poći.
DOBROSVJET: E, ja ću, bome, tebi taj pridušit dah!
KINESIJA: Sad južnim da putem je prhati meni,
Sad sjeveru opet se tijelom prikućit,
Pa zrakom bez luka brazdicu rezat!
Baš krasno, mudro, starče, ti to izmudri!
DOBROSVJET: (mašući bičem): A ne bi l' rado krilma viti,
vitlat se?
KINESIJA: Pa tako ti ditirampskom zborovođi
Za koga vazda svi se biju kotari?
DOBROSVJET: Pa ho'š ii tu da ostaneš i uvježbaš
Leotrofidu147) ptica krilatica zbor . Od kukurijeku-roda?

KINESIJA: To se očito

Ti rugaš meni, ali prestat ne ću, znaj!

Dok zrakom ja, okrilativ ne projurim.

(Otide. Dolazi doušnik u trošnom odijelu i njuška. Vidi zbor čupavih ptica i razbira da tu nema koristi od zanata njegova. Dobrosvjeta krsti lastavicom, jer je siromaški odjeven.)

DOBROSVJET. DOUŠNIK. ZBOR.

DOUŠNIK: Tko su ove ptice šara perja, prazne kese

Tankokrila šara lastavico?148)

DOBROSVJET (za se): Zlo nije malo što se budi, diže tu.

Gle, opet cvrči netko, amo kroči sad!

DOUŠNIK: Tankokrila šara, po drugi put!

DOBROSVJET: (za se) On halji svojoj, mislim, pjeva pjesmu

A čini mi se, lasta treba nemalo.149)

DOUŠNIK: A tko to sve došljake krilma oprema?

DOBROSVJET: Ja glavom. Al' što želiš, valja kazat sad.

DOUŠNIK: Ta krila, krila! Ne pitaj me drugi put!

DOBROSVJET: Pa smjesta u Pelenu letjet misliš ti?150)

DOUŠNIK: Ne, ja sam po otocim' sudski uzdanik

I doušnik151)

DOBROSVJET: Ej, krasna zvanja, sretniče!

DOUŠNIK: I njuškalo. Na krilma zato želim ja

Oblijetat gradove i na sud ljude zvat.

DOBROSVJET: Na krilma zar ćeš na sud zvat ih mudrije?

DOUŠNIK: To ne, al' lupeži me ne će napadat,

Sa ždralovima ću se vraćat odande,152)

U guši mjesto gruža153) nosit parnice.

DOBROSVJET: Pa taj ti poso radiš? Hajde reci mi,

Ti tako mlad, pa strance tužiš potajno?

DOUŠNIK: Pa što da radim? Kopati ne umijem!

DOBROSVJET: Al' ima, bome, drugog posla pametnog

O kojem čovjek tvoje dobi živjet će

U poštenju veoem, no kad tužbe skrpljava.

DOUŠNIK: Ne puti mene, čudni čojče, krila daj!

DOBROSVJET: Okrilatit ću sad te riječrna!

DOUŠNIK: Kako ćeš

Okrilatit me riječma?

DOBROSVJET: Svi okrilate

Baš riječma.

DOUŠNIK: Svi zar?

DOBROSVJET: Ama nisi l' čuo već

U brijačnicam' kako oci govore

Ovako nekud vazda pred mladićima:

»Baš čudo kako mi Dijitref riječima

Okrilatit sina - samo s' vozika.«

A gdjetko kaže tragedija da mu je

Okrilatila sina, duša leti mu!154)
DOUŠNIK: Pa s riječi baš okrilate?
DOBROSVJET: Ma kažem ti.
Sa riječi u visine se zanese duh
I čovjek ti se diže. Tako želim te -
I ja okrilatiti riječma čestitim.
Na pošu pošten svratit.
DOUŠNIK: Ali ne ću ja!
DOBROSVJET: Pa što ćeš?
DOUŠNIK: Osramotit ne ću roda svog.
Po djedu mi je zvanje doušnikom bit.
Al' krila meni brza, laka podaj već
Od Jastreba il' Kopca, - saveznike ću
Ja na sud zvati, pa kad sudu tužim ih,
Tad opet 'namo letjet ću -
DOBROSVJET: Razumijem,
Ovako misliš: prije nego saveznik
Još stigne, sud nek osudi ga.
DOUŠNIK: Tako je!
DOBROSVJET: Dok amo plovi, ti ćeš letjet onamo
Da grabiš blago njeg'vo,
DOUŠNIK: Sve si shvatio,
Ko vijavica moram bit!
DOBROSVJET: Razumijem, -
Znam vijavicu. Pa i imam, Zeusa mi,
Baš krila sa Korkire (maše bičem) - 'vakva
prekrasna.155)
DOUŠNIK: Ao, meni jadnu! Imaš bič!
DOBROSVJET: Ma krilasu,
S njih danas - to ću stvorit - svijat ćeš se ti!
(Bije ga)
DOUŠNIK: Ao meni jadnu!
DOBROSVJET: Neš li prhnut odavde?
Neš do bijesa, kugo, šugo prokleta?
Ej sad ćeš kužat goraki plod svog njuskanja!
(Bije ga i otjera) Al' pokupimo perje, pa hajdemo sad! (Otide)
ZBOR: Mnogo štošta novo, čudno
Mi u letu spazismo,
Strašne stvari vidjesmo.
Ima drvo tuđeg kraja,
Kraja daljeg od Zor-grada,156)
A Klednim ime mu;
Nema od njegov koristi,
Kukavo je, veliko.157)
Premaljeća uvijek svakog
Lista, tužbam' tajnim rađa,

Zimi 158) opet lišće gubi,
On bez štita stoji go.
Ima opet zemlja jedna
Blizu mraka, pusta sva,
Bez svakoga svjetla baš. 159)
S herojima ondje ljudi
Časte se i lijepo družē,
Samo nikad uvečer.
Onda s njima sastat se
Nije više sigurno.
Sretne l' kada putem smrtnik
Heroja Oresta noću,
Pod udarom šake njeg've
Bez halje se stvori go. 160)
(Došulja se Prometej zastrte glave, nosi stolicu i hladnik.)

PROMETEJ. DOMALA DOBROSVJET. ZBOR.

PROMETEJ: (sav u strahu):

Ao jadan! Samo da me Zeus ne uoči!

A gdje je Dobrosvjet?

DOBROSVJET: (izlazeći): Ha, što je, što je to?

A tko je taj zakukuljeni?

PROMETEJ: Vidiš li

Tu za mnom boga kakva?

DOBROSVJET: Bome, ne vidim.

A tko si?

PROMETEJ: Koje doba član.a jeste sad?

DOBROSVJET: Zar koje doba? Zera podne prošlo već.

Al' tko si ti?

PROMETEJ: Je i' večer ili docnije?

DOBROSVJET: Ao, kako dosadan si!

PROMETEJ: A što radi Zeus?

Zar vedri nebo ili kupi oblake?

DOBROSVJET: Hajd' do bijesa! .

PROMETEJ: E. onda ću se otkrit ja.

DOBROSVJET (prepozna Titana):

Prometeju dragi!

PROMETEJ: Stani! Stan'! Ne viči me!

DOBROSVJET: A što je?

PROMETEJ: Šuti, nemoj zvat me imenom!

Ta ubit ćeš me, ugleda l' me ovdje Zeus!

Al' da ti kažem sve baš kako gore je,

Daj uzmi hladnik ovaj, drž' ga nada mnom

Da bogovi me ne bi opazili tu!

DOBROSVJET: Aj, aj! ,

E, dobro ti to smisli, prometejski baš!

(Razapinje hladnik)

Tu sklon' se brže, pa de kazuj bez straha!

PROMETEJ (plaho se ogleda i sjede na stolicu):

Čuj dakle!

DOBROSVJET: Evo, ja te slušam, kazuj nam!

PROMETEJ: Zeus propade!

DOBROSVJET: A kada ovo propade?

PROMETEJ: Baš ončas kad u zraku podigoste grad.

Od ljudi nitko bozim' već ne žrtvuje

Nit para, miris od bedara k nama se

Od onog časa gore ikad vinuo,

Već ko o Tesmoforijama postimo!161)

Bez žrtve svake. Ali bozi barbarski

Ovako gladni tule, ko Iliri baš,

I kažu da sa Zeusom će se zaratit,

Ne otvori li njima trgovišta sva

Dopremat da se može razrezani drob.

DOBROSVJET: Pa ima l' kakvih, barbarskijeh bogova

Još nad vama?

PROMETEJ: A nisu l' oni barbarski

Kud ide Eksekestidova oca bog?162)

DOBROSVJET: A kako ono jeste ime bozima?

PROMETEJ: Barbarskim? Kako? Tribali!

DOBROSVJET: Razumijem,

Odatle je i ona naša »trbulja«.163)

PROMETEJ: Jest, tako je! A jedho jasno kažem ti:

Od Zeusa i od Tribala!164) sa sjevera

Rad mira ovamo će poslanici doć,

Al' vi se mirit, pregovarat nemojte

Dok žezlo Zeus ne preda natrag pticama

I Vladu potom ne udade za te on.

DOBROSVJET: A tko je Vlada?

PROMETEJ: Djeva krasna, prekrasna

Što Zeusa gromom i svim, svime drugim ti

Upravlja, ravna svajim mudrim savjetom,

Pa krasnim redom, triježnošću, mornaricom,

Klevetom, porezima, plaćom sudačkom.

DOBROSVJET: Svim gospodarstvom dakle njemu ravna?

PROMETEJ: Jest!

Nju ako dobiješ od njega, imaš sve.

Pa zato amo dođoh da ti kažem to,

Jer uvijek sam ti ljudma odan, privržen.

DOBROSVJET: Ti jedin bog nam dade peći pečenku!165)

PROMETEJ: Al' kako znadeš, mrzim na sve bogove.

DOBROSVJET: Ti, bome, uvijek bješe bogomrzac baš,

Ma pravi Timon.166)

PROMETEJ: Al da otpirim.

Daj amo hladnik da se, ako mene Zeus

I vidi, čini: pratnja sam košonoši.167)

DOBROSVJET: Pa na i Stolicu, ko pratnja nosi je!

(Prometej uzme i otide.)

ZBOR: U Skiopoda ima kraj,

Ima bara, duše tu

Sokrat vreba neopran.

Tamo i Pisandar dođe,

Dušu svoju vidjet želi

Što ga živa ostavi;

Devče, žrtvu vodi on,

Nožem reže njemu vrat,

Ko Odisej tad se vrati,

A odozdo do devčeta

Krvi prolivene, sleti

Gle! Herefont slijepi miš.168)

(Dolazi Posidon s ostvama, Heraklo s lavljom kožomi Tribal s novim plaštem i ćulom)

POSIDON. HERAKLO. TRIBAL. DOBROSVJET. ZBOR.

POSIDON: Na, glete, ono vam je Kukumaglaj-grad!

Ko poslanike evo amo šalju nas.

(Tribalu)

Ti, što je s tobom? Nalijevo zar nosiš plašt?169)

Na desno rame ne ćeš li ga premetnut?

(Premeće nespretno)

Što, kukavče? Baš pravi si Lespodlja!170)

O demokracijo! Kud dovest ćeš nas ti

Kad takva sebi bogovi su izbrali?

(Namješta plašt)

Ma miruj! Do đavola! Od bogova svih,

Što ja ih vidjeh, barbarin si najveći!

Al' što ćemo, Heraklo?

HERAKLO (stišće pest): Ama čuo si,

Zadavit da ja želim onog čovjeka

Što bogovima ovo podigo je zid.

POSIDON: Al', dragi, za mir smo poslanstvo izbrano.

HERAKLO: To dvaput prije mislim ga zadavit ja!

DOBROSVJET (sjedi ostrag u kuhinji s pticom kuhačem i slugama):

Daj trenicu mi za sir, nosi smoljike!171)

Donesi sira tko, raspiri ugalj mi!

HERAKLO (dostojanstveno):

Oj zdravo da si, čojče! Pozdravljamo te

Nas boga tri!

DOBROSVJET (ne osvrće se, služi):

Al' deder naspi smoljike!
HERAKLO: A kakvo to je nieso?
DOBROSVJET (i ne ogleda se): Neke ptice su -
Na ptice, na krv puka svog se podigle
I skrivile im,
HERAKLO: P' onda zato smoljike
Ti prije na njih sipaš?
DOBROSVJET (pogleda ga): Zdravo da si mi,
Heraklo! Što je?
(Ide mu u susret)
POSIDON: Ko poslanstvo stigli mi
Rad rata od bogova da ga smirimo . . .
DOBROSVJET (sluzi):
E, u uljarici nam ulja nema već!¹⁷²)
HERAKLO: A opet masno treba da su ptičice!
POSIDON: Ma od rata vam nema za nas koristi.
A budete li skloni nama bozima,
U baram' ćete imat vode kišnice
Pa dane ćete rajske vijek provodit vi.
I s punom moći za sve to mi dođosmo.
DOBROSVJET: Al' mi ni prije s vama rata nikada
Ne počesmo, a i sad mir smo, volja l' vas,
Učinit spravni, ako pravdu sada bar
Vi vršit htjednete. A ovo pravda je:
Zeus žezlo neka vrati nama pticama
I sklopirno li mir sad pod tom pogodbom,
Na ručak onda zovem poslanike ja.
HERAKLO: S tim ja bar zadovoljan sam i predlažem
POSIDON: Što, nesretniče? Bena, izjelica si!
Pa prijestola ćeš, krune lišit oca svog?
DOBROSVJET: Zar? Ne ćete li, bozi, jači biti vi,
Na zemlji ako ptice zadobiju vlast?
Ta sada ljudi, oblacima zastrti,
Sveđ sakriju se, vama krivo kunu se.
Al' ako ptice budu saveznice vam,
A ono, bude l' gavranom se kleo tko
Il' Zeusom, gavran kradom banut, sletjet će,
Iskopat oko nevjerniku onome.
POSIDON: Ta baš ti valja, tako Posidona mi!
HERAKLO: Pa i ja mislim.
DOBROSVJET (Tribalu): Što ti veliš?
TRIBAL: Tuc mi tri!
DOBROSVJET: Zar vidiš? I taj hvali. Čujte sada još,
Koliko ćemo dobra vam učinit mi!
Ta bude li bogu žrtvu zavjetovo tko
I mudrovao: »Strpljivi su bogovi,«

I od tvrdoće ne do, onda ćemo mi.

Izradit i to!

POSIDON: Kako? Dajde da vidim!

DOBROSVJET: Pariće bude l' po slučaju brojio

Taj čovjek ili sjedio u kupelji,

Tad Krstaš će doletjet, kradom ugrabit.

Dva janjca, smjesta onom bogu odnijet dug.

HERAKLO (Posidonu):

Pa ja sam za to, predlažem da žezlo se

Sad tima vrati.

POSIDON: Pitajde i Tribala!

HERAKLO: Ej. Tribale, zar hoćeš bata?

TRIBAL (prijeti ćulom): Bata ti

Ja dati!

HERAKLO: Veli da baš krasno govorim.

POSIDON: E, ako vi ste za to, onda i ja sam!

(Dobrosvjetu)

Ti! Mi o žezlu ono primiti spravi smo.

DOBROSVJET: Al', bome, još mi nešta pade na pamet..

Doduše Zeusu Heru puštam, ostavljam,

Al' djevu Vladu meni mora dati on

Za ženu.

POSIDON: E, do mira tebi nije baš.

Hajdemo, vratimo se kući!

(Uzme Tribala ispod ruke i hoće da ide)

DOBROSVJET: Briga me!

(Kuharu)

Hej, kuharu, priredi umak slastan baš!

HERAKLO: Al' kud se spremaš, Posidone čudače?

Rad ženske jedne hoćemo li biti boj?

POSIDON: Što da činimo?

HERAKLO: Što? Nagodimo se! Da.

POSIDON: Što? Ludo! Ne znaš davno da te varaju?

Sam sebi škodiš. Ako ovim preda Zeus

Svu svoju vlast i onda njega stigne smrt.

Siromah bit ćeš ti, jer tvoje ima bit

Sve blago što na samrti ga namre Zeus.

DOBROSVJET (s druge strane Herald):

Ao meni! Kako te prelastit želi on!

De priđi k meni da ti nešta kažem ja!

Stric tebe za nos vodi, vara, jadniče!

Po zakonu od očevine dobit neš

Ni pare, kopile si, ne sin zakonit.

HERAKLO: Ja kopile? Što veliš?

DOBROSVJET: Jesi, ti, Zeusa mi!

Od tuđinke si žene. Ili misliš ti
Atena baštinica da će ikad bit,
Jeir kći je zakonske dok braće ima tu?173)
HERAKLO: Što onda, dade l' otac mi na samrti
Nezakonskog što ide?
DOBROSVJET: Zakon ne da mu.
Posidon eto prvi - a huška te sad -
Rad očevine parnicu će mahom dić
I kazat zakoniti da je onom brat.
A kazat ću ti i Solonov zakon sad.
»Nezakonit naslijedit nema prava dok je djece
zakonske,
A nema l' djece zakonite, rodu najbližemu pripada :
Imutak.«
HERAKLO: Na očevinu prava dakle nikakva
Ja nemam?
DOBROSVJET: Bome, nemaš! Ali kazuj mi
Je l' otac tebe već upiso u bratstvo!174)
HERAKLO: Ne, nije. To se davno već i čudim ja.
DOBROSVJET: Što zinu gore, mrkim prijetiš pogledom?
No ako uz nas budeš, kraljem tebe ću
Učinit, tebi podat mlijeka ptičjega!
HERAKLO: Jest, pravo - meni bar se davno čini to-
O djevi zboriš. Ja je tebi predajem.
DOBROSVJET (Posidonu): A što ti veliš?
POSIDON: Ja sam misli protivne.
DOBROSVJET: Do Tribala sve stoji.
De, što misliš ti?
TRIBAL: Devica lepo, ono Vlada veliko
Ja ptica dam.
HERAKLO: On kaže da je predaje.
POSIDON: Al' bome, taj ne veli da je predaje,
Već ako cvrka lastavičja znači to.175)
DOBROSVJET: E, po tom kaže da je lastam' predaje.
POSIDON: (Heraklu i Tribalu):
Vas dva nagodite se i uglavite,
A ja ću, kad vas tako volja, šutjet sad.
HERAKLO (Dobrosvjetu):
Na sve to što ti išteš, pristajemo mi.
Al' hajde sam sad glavom s nama u nebo
Da Vladu i sve ono ondje preuzmeš.
DOBROSVJET: U dobri dakle čas te ptice zaklasmo,
Baš za pir bit će.
HERAKLO: Hoćete l' da ostanem .
Ja ovdje, pečem meso? A vi hodite!
POSIDON: Da meso pečeš? Ždera silna kažeš se!

Neš s nama?

HERAKLO: Lijepo, dobro mi je ovdje baš.

DOBROSVJET: Al' svadbenu mi halju amo nosi tko!

(Otide, a Heraklo u kuhinji kuša ovo ono)

ZBOR: Ima vam u Dangubiji

Do Klepsidre lukav rod, 176)

Sam ga jezik, trbuh sam.

Jezikom vam žetvu žanje,

Njime sije, berbu bere,

Smokve traži, kupi on.177)

Rodom to su barbari, -

Gorgije su i Filipčad;

I zbog trbojezičina

Filipića običaj je

Jezik da se baška siječe

Svud po zemlji Atici.178)

(Dolazi glasnik)

GLASNIK. ZBOR.

GLASNIK: O nad.sve sreće srećo neiskazana,

O tripud blažen ptičji rode krilati,

U dvore sretne svoga kralja primite!

On ide i sja kako zvijezda blistava

U domu zlatnu ne zablista nikad još.

Nit sunce sjajem zraka žarkih sinu kad

S tolikom silom. S takvim čarma ženske on

Sad amo dolazi, - iskazat ne da se;

Sve munjom maše, Zeusa strijelom krilatom,

A miris neizrečen u dubinu se

Sa svoda spušta, - divan pogled! Kada dah

Sa kolutima dima prše, vije se.

Al' 'eto ga! Otvor'te Muzi boginji

Sad usta, sveta, dobra nek se toči riječ!

ZBOROVOĐA : Ustukni, makni se, vrstaj se, kaži se!

Oblijećite,

Blažena s pozdravom blaženim!

O, ah, ah mladosti, krasote!

O, sretnim li se brakom sveza za naš grad.

Velika, velika dopade sreća

Sve koljeno ptičje

Rad čovjeka ovog! Al' začnite sada

Svatovac; svatovskim pjesmama dajte

Primite njega, Vladu!

GLASNIK. DOBROSVJET. VLADA. ZBOR.

POLOVICA ZBORA: S Herom jednoć Olimpijskom

Silnog kralja bogova
Na višnjemu prijestolu
Usudnice združile
Baš svatovcem takvim.
ZBOR: Iju, ju! Iju, ju!
DRUGA POLOVICA: Eros tad zlatokrili
Kol'ma mlađan ravnaše,
Pritezaše uzdice,
Djever bješe na svadbi
Zeusu, Heri sretnoj.
ZBOR: Iju, ju! Iju, ju!
DOBROSVJET (milostivo):
Veselim se pjesmi, veselim se pjevu
I pozdravu divim. Dederte sada
O gromovim pjevajte, trijesu zemaľjskom,
O ognjenom žaru, Zeusovoj strijeli,
O strašnome blijesku, munji.
ZBOR: O zlačano, silno munje nam svijetlo,
O ognjeno Zeusovo koplje božansko,
O gromoma tutnjavo zemna,
O gromovi gromki, preteče kišne,
S vas ovaj sad zemljom trese,
Da, po vama sad se svemu dovinu,
I Zeusova druga Vlada je njeg'va.
Iju, ju! Iju, ju!
DOBROSVJET: Sa svatovima kren'te sada, druge permate,
Sva jata, na livadu hod'te logu bračnome!
De ručicu mi pruži, uhvati se, dušice,
Za krila moja, igranj, - dizat ću te, krilit se!
ZBOR (igra i pjeva): Lalala! Ju, juhu! Tralala!
Slava tebi s pobjede, Bože nad svim bozima!
(Svi otidu)

KRAJ

OBJAŠNJENJA

- 1) T. j. više od 150 km, stadij neko 150 m.
- 2) Stramac, kitoraš i pjevač, stekao građansko pravo atensko.
- 3) Trački kralj Terej objubi svoju svast Filomonu. Njegova žena Prokna ubije mu iz osvete sina Itisa, a kad on poteče za njom, pretvori ga Zeus u pupavca, ženu u lastu ili slavuju, a svast u slavuju ili lastu.
- 4) Taralid bit će neko blebetalo atensko.
- 5) Porugljivo ime za strance koji se drsko guraju među građane. Pjesnik misli Akestora, lošega tragika, prijatelja Kleonova.

- 6) Nose suđe i mrču za žrtvu kod osnivanja novoga naselja. U loncu se nosila vatra s ognjišta iz gradske kuće (pritaneja).
- 7) Prema »ćućurin« od šćućuriti se, t.j. strašivica. Drži, da pozna sve ptice grčke, zato kaže, da je iz Afrike.
- 8) Kazanj, prema grč. Fasis, domovina fazana (gnjetala) na Araksu. U grč. fasis znači »kazivanje, prijavljivanje«, dakle Fasis koliko i zemlja doušnika. Tim misli Atenu.
- 9) Borba pijevaca i oklada o njih bila je omiljela zabava mladoj gospodi. Pobijeđeni se pijevac zvao rob.
- 10) Sardjelice su voljeli Atenjani, a bile su u cijeni one iz atenske luke Falera.
- 11) Kao na kakvoj kacizi.
- 12) Mjesto želje »dalo ti svako dobro!« veli »nagrdilo te nešta«.
- 13) Pauna, pticu indijsku, rijetkost u Grčkoj, dolazili su u Atenu gledati iz Tesalije i Sparte.
- 14) Odbili smo se od porote i atenskog pravdaštva.
- 15) Stjenjak je Atena zbog svoje Akropole.
- 16) Nišani na sina Skelijina Aristokrata, jednoga od glavnih oligarha u Ateni.
- 17) Neki raskalašnik.
- 18) Istok je Grku kraj čudesa.
- 19) Brzica lađa, državna glasnica. Nekoliko mjeseci prije predstave Ptica, Salaminka je bila poslana na Siciliju po vojskovođu Alkibijada, koji je bio optužen da je učinio svetogrđe protiv misterija i da je učestvovao u sakaćenju Hermovih kipova po ulicama atensikim.
- 20) Grad se predao Sparti koja je ondje naselila svoje kmetove. Bio je na zlu glasu s raspuštenosti. Znači koliko guba.
- 21) Tragik, raskalašnik, Bit će da mu je lice bilo osuto prištevima.
- 22) Opunto, zapravo Opuntije, lakom doušnik; zvali su ga jednookim gavranom. Talenat: 4.715 zlatnih dinara.
- 23) Teleja je takva ptica, jedno misli, drugo govori.
- 24) Od dorskog otoka Mela zaište g. 416. pr. Kr. Atena da joj se pokori; pa kad nije htio, podsjedne mu Atena grad i prisili ga gladom na predaju.
- 25) Za barbare su držali du ne govore, nego cvrče.
- 26) Ima bijel cvijet, nalik na lijer.
- 27) Pijetao, ptica iz Medije, Perzije.
- 28) Sofoklo je napisao »Tereja«, a za njim se poveo tragik Filoklo, sin sestre Eshilove. Potom je Terej (Pupavac) otac, sin je Sofoklov »Terej«, a unuk »Terej« Filoklov. Stari, bogati »maratonac« Kalija imao je sina Hiponika, a Hiponik opet Kaliju, prijatelja sofista, čovjeka obrazovana, ali raspikuću.
- 29) Državnik, bio je za rat, ali kukavica, bacio u boju štit i zato ga zvali Vrzištit.
- 30) Trčalo se i s oružjem, pod kacigom.
- 31) Za Karane se kaže da su izumili perjanicu, a oni ratuju u brdima, ne silaze na ravno u bojni red.
- 32) Kazališnoga.
- 33) Krojač.
- 34) Imao je kupalište gdje se kupio obrazovani svijet.
- 35) Znači koliko drva nositi u šumu. Atena je, osobito Akropola, bila puna sova, ptica božice Atene.

- 36) Iz Atene.
- 37) Mjesto »oružje« kaže »lonce«: U Ateni neću na krov lonce da plaše sove.
- 38) Koplje (ražanj) k nozi koliko: čekaj navalu!
- 39) Žena mu je bila kći atenskoga kralja Pandiona.
- 40) Keramik, Lončarska ulica, najljepše predgrađe atensko, gdje su se pokapali građani, koji su u boju pali.
- 41) Da ne rđa.
- 42) Panetije, čovuljak, zatekao je svoju jaku i veliku ženu u preljubi i u tuči izvukao kraći kraj. Zato učini ugovor kako kaže pjesnik.
- 43) T.j. prvu nagradu, ako održim riječ.
- 44) Basne Esopove čitali su u školi.
- 45) Mjesto u Atici.
- 46) Bilo je u predvečerje kad ljudi idu ručati. On je pošao iz Halimunta, nedaleko od Dugoga zida, u grad na krstitke i pod noć se vraćao. Između dva Duga zida, što su pružili iz Pireja u grad, prolazio je obnoć svijet sa svjetiljkama. a dalje od zida bila je tama, te su tu vrebali tati.
- 47) Držali su ga za selicu, za glasnika proljeća. Kad bi ga u proljeću opazili, padali bi na koljena i pozdravljali, kao barbari svoga kralja.
- 48) Sitan se novac nosio u ustima da ga tko ne ukrade.
- 49) Kao nakit.
- 50) Čini se, da je bio podmitljiv vojvoda
- 51) Svećenik, na oko pobožnjak.
- 52) Njetnu se čini golemo djelo, kao juriš Giganata na nebo. Kebrion i Forfirion su Gigunti, a i imena ptičja.
- 53) Skokovac, zbog Zeusove strasne prirode. Komar dodijava zaljubljenima.
- 54) Hermo, božji glasnik, ima krioca na šeširu ili na nogama.
- 55) Nika, božica pobjede, a Eros (Amor), mali bog ljubavi.
- 56) Božica glasnica (Duga).
- 57) Za žrtvu. Liječnici su bili lakomi na novac, tražili su plaću prije liječanja.
- 58) T.j. ptice, preko gatača.
- 59) Oklijevati poput vojvode Nikije.
- 60) Orao i lisica živjeli u prijateljstvu. Orao jednom lisici proždre miade. Bog ga kazni. Orao ukrade mesa sa žrtvenika i odnese orlicima u gnijezdo. Ono plane od žeravke koja se bila uhvatila mesa; mladi popadaju, a lija ih dočeka.
- 61) Pozlaćeni kip božice Atene u Partenonu »Djevičinom hramu« na Akropoli, djelo Fidijino.
- 62) Podzemni mrak.
- 63) Prodik, sofist. Misli uopće moderne filozofe.
- 64) Dječacima su darivali ptičice, a odraslije mitili bogatijim darovima.
- 65) Bio je, čini se, iz dobre kuće, ali tat.
- 66) Amon je imao proročište u Libiji, a Zeus u Dodoni i Epiru.
- 67) Ptica u Grka znači kob, biljeg, znamenje.
- 68) Milo ili nemilo ime robovo uzimali su također za kob.
- 69) Kibela, prati je pastirski bog Pan.
- 70) Tragik.
- 71) Pravi je građanin morao biti upisan u jedno bratstvo.

- 72) *Danas Marica.*
- 73) *Preko dana prikazuju se, jedno za drugim od jutra do popodne, po tri tragedije i jedna satirska igra mjesto koje može biti i tragedija.*
- 74) *Patroklid, drišlja, isticao se kao državnik.*
- 75) *Nametljivac, imao je tvornicu za opletanje boca. Bio je kod konjice pukovnik, a onda general. Generali konjički imadu konjski rep na kacigi. Zato ga, kao oholicu, zove pjesnik pijeto-konj.*
- 76) *T.j. svojom ludošću. U »Mirmidoncima« Ahilej, žaleći smrt druga Patrokla kojega upropasti oružje Ahilejevo, kaže da je orao pogođen ogledao strijelu, pa kad je vidio svoje pero, rekao da ga je svoje pero shvatilo.*
- 77) *»Spartu« (konop) mjesto »traka« ne bih htio da djenem ni na tralje, priprost krevet. Traci bi se za nogače, s kraja na kraj, pripel: da drže posteljinu.*
- 78) *T.j. gdje među varalicama živi Teogen, bugati posjednik, i Eshin, naduti lajavac. Obojica su poslije članovi vlade tridesetorice tirana u Ateni.*
- 79) *Polje flegarsko, na poluotoku Halkidiki. Djeca Zemlje, Giganti, navaliii su na nebo, ali postradali.*
- 80) *Atenjanke su zaštitnici gradskoj Ateni tkale haljinu i o Panatenejama njezin stari, drveni kip ogrtale uvijek novom haljom.*
- 81) *Čovjek ženske ćudi.*
- 82) *Glavna utvrda na Akropoli.*
- 83) *Kad bi bog rata Ares boravio kod lijepa Afrodite, ženc hromoga Hefesta, postavio bi lijepoga mladića na stražu. Jednom je zaspao, a muž zateče Aresa. Ares ljut pretvori mladića u pijetla.*
- 84) *Novi bog mjesto Olimpljanina.*
- 85) *Sa zvoncem obilazi straže jedno odjeljenje da vidi spavaju*
- 86) *Ikris, loš frulač.*
- 87) *Sa sviralom, koja je bila remencima pritegnuta na usta.*
- 88) *Kokošar je ljuta grabilica, loš čuvar ognjišta mjesto Zeusa.*
- 89) *Na glavici Suniju imao je Posidon hram. Pelarg je utvrda na Akropoli.*
- 90) *Labud, ptica Apolonova. Apolona je i Artemidu rodila Leta na Delu. U Delfima (Pitu) je Apolon proricao.*
- 91) *Sabazije je frigijski Dionis, u Mati božja Kibela.*
- 92) *Kleokrit, loš glumac s vrapčjim nogama.*
- 93) *Oni su pomagali Atenjanima u ratu, zato su ih Atenjani spominjali svuda u molitvi.*
- 94) *Sjeća nas Pindarove Ode Hijeronu kad je osnivao grad Etnu.*
- 95) *U Homera se sluge zovu hitre.*
- 96) *Robovi su se šišali do kože.*
- 97) *U Etni su Hijerona štovali, kao heroja, a on se, s toga ponosan, dao na Pitijskim igrama, kad je pobijedio, oglasiti kao Etnjanin.*
- 98) *Sjeća nas riječi pjesnika prosjaka, Hiponakta.*
- 99) *Straton je na utrci ravnao spregom Hijeronovom i zato rnu je Hijeron dao mazge, ali je on molio da mu da i kola, što je Straton Hijeronu, to je pjesnik Dobrosvjetu.*
- 100) *Apolone!*
- 101) *Takvih pobožnjaka, sljepara, koji su se koristili neukim narodom, bilo je mnogo u Ateni.*
- 102) *Jedan zapita proročište kako bi obogatio. Ono mu odvrati, neka se nastani između*

- Korinta i Sikiona. Ondje nema kopna, samo je more i nebo. To pristaje ptičjemu gradu.*
- 103) *Pandora, božica prosjačka.*
- 104) *Bakisovo je proroštvo reklo Ateni da će se nad druge gradove uzdići koliko orao nad ptice.*
- 105) *Obojica su bili svećenici, nabožnjaci. Diopit tužio je Anaksagoru s bezboštva.*
- 106) *Odjet je i obuven kao tragički junak, ima obuću s debelim potplatima i visokim petama.*
- 107) *Na Kolonu je uredio zdenac i podigao astronomsku spravu.*
- 108) *Šestarom se načini okrug, crtalom dva osovljena pravca; gdje se sijeku, tu je trg odakle poput zraka izlaze ulice prema obodu kruga.*
- 109) *Tales, filozof. Učio je da je voda izvor svemu postanju.*
- 110) *Atena je po tuđim gradovima imala ugledne prijatelje koji su nježine građane primali i u potrebi zastupali.*
- 111) *Koči se kao bogati asirski kralj.*
- 112) *Bobom se ždrebali činovnici.*
- 113) *Došao sam na prijedlog demagoga Teleje, a po odluci narodne skupštine.*
- 114) *Nadzornika su plaćali saveznici.*
- 115) *Farnak, perzijski satrap i u Ateni agent perzijskog kralja.*
- 116) *U njih je porota bacala glasovnice.*
- 117) *Kako su se množale skupštinske odluke, zakoni, a trebalo ih znati, našlo se ljudi koji su to sabirali i prodavali zbornike.*
- 118) *Atena, jer štedi svoju kožu. Naselja su Atenska morala imati mjere i uredbe, kao Atena.*
- 119) *Sa Hermovom glavicom. Takvi su stupovi stajali pred kućama; na ulici.*
- 120) *Filozof, bezvjerac. Morao je za to bježati iz Atene.*
- 121) *Misli one svetogrdnike, na smrt osuđene, jer su jedne noći poodbijali Hermovim stupovima glavice.*
- 122) *Očerupane. Naduo ih je da se čine veći.*
- 123) *Parisu je Afrodita dala lijepu Helenu, jer je njoj kao najljepšoj božici dosudio jabuku.*
- 124) *Srebrni atički novac s likom sove. U gori Lauriju kopali su srebro.*
- 125) *Da vas uči krasti.*
- 126) *Kip ima limen krov da ga ne okaljaju ptice.*
- 127) *Sopi, kao trkač u Olimpiji, na potoku Alfeju.*
- 128) *Obadvojica iz dobre kuće, strasno vole konje i utrku.*
- 129) *Narod je vjerovao da se ždral naguta kamečaka da ga vjetar ne bi u zraku nosio kojekuda, pa da bi, spuštajući iz visine kamečke, razabrao je li rad zemljom ili pučinom.*
- 130) *Vitiljače koje se pale kad zaprijeti pogibao.*
- 131) *Ima velik šešir široka oboda, a halja joj se u zraku širi kao jedra na brodu.*
- 132) *Državne glasnice lađe.*
- 133) *T. j. propusnicu.*
- 134) *Kao u Euripidovoj tragediji »Likimniju«.*
- 135) *Iz Eshilove »Niobe«. Nioba je žena Amfionova.*
- 136) *Ptica se zove porfirion, a Porfirion zvao se i jedan Gigant.*
- 137) *Nišani na njezine prijetnje »Likimnijskijem strijelama«.*
- 138) *Lakom doušnik.*

- 139) *Filoklo, nećak Eshilov, tragik.*
- 140) *Likurg je otac znamenitoga Likurga govornika, upravnika financija, druga Demostenova. Ibis ga zovu komici valjada zato, jer je sudjelovao kad se u Ateni uvodio kult egipatske božice Iside. Herefont je mršavi i blijedi drug Sokratov.*
- 141) *Govornik Sirakusije skakao je amo tamo kad je govorio. Midija je počinio lopovštine. Nalik je na oštinutu prepelicu. Atenjani su se naime rado kladili, hoće li prepelica kad je udariš po glavi, ostati ili pobjeći. Bezočni Midija ne klone kad ga uhvatiš na nepoštenu djelu.*
- 142) *Dolje bjesni rat.*
- 143) *Misli pjevice, pa grabilice na koje se osobito osvrću gatari, i morske ptice.*
- 144) *God. 414 pr. Kr. spremala je Atena vojsku u Trakiju.*
- 145) *Kinesija je pjesnik i državnik, čovjek ružan, debeo, krivonog, sprijeda i straga nosi ovdje u komediji lipovu dasku da ne raspukne. Slog mu je bio neprirodan, natrpan, kao u svih ondašnjih ditirampskih pjesnika.*
- 146) *Krivača, kriva sablja.*
- 147) *Leotrofid bio je mršav, te bi, kao koreg, pristao mršavu zboru ptica. Koreg je sastavljao pjesniku zbor, dao ga uvježbati i platio sav trošak.*
- 148) *Stihovi nas sjećaju Alkeja.*
- 149) *Kaže se: »Jedna lasta ne čini proljeća«. Zato treba mnogo lasta da brzo svane proljeće, jer će inače zbog trošnoga odijela svoga ozepsti.*
- 150) *U gradu Peleni dobitnici u igrama dobivati su vuneni plašt.*
- 151) *Po otocima su doušnici uhađali saveznike jesu li pristalice spartanske, i prijavljivali ih u Ateni gdje im se sudilo. Od zaplijenjena imutka osuđenih dobivali su jedan dio.*
- 152) *U jesen.*
- 153) *Gruž, balast*
- 154) *Sve se bogato pomamilo za konjima i svaki je Atenjanin htio biti pjesnik.*
- 155) *Korkirski bič, bič dvoperac.*
- 156) *Grč. Kardija, znači grad Kardiju u Trakiji i srce. »Zor« je žestina, snaga.*
- 157) *Kleonim jak i plećat, čovjek napržica, ali kukavica u boju (Vrzištit); daleko je od Zor-grada, grada hrabrosti.*
- 158) *Zimi su oluje, Ovdje znaci koliko za oluje ratne kad je izgubio (bacio) više štitova.*
- 159) *Misli Atenu koja je, kao i drugi gradovi, obnoć sasvim tamna. Svatko svijetli sam sebi.*
- 160) *Lupež, Atenjanin Oresto, imenjaka Agamemnova sina Oresta, napadao ljude kod Dugih zida.*
- 161) *Slava na čast Demetri i njezinoj kćeri Persefoni. Traje četiri dana. Treći dan poste i proborave Atenjanke cio dan u hramu Tesmoforiju.*
- 162) *Eksekestid je po ocu stranac, barbarin, te stoga vjeruje barbarske bogove.*
- 163) *Trbuljika, otrovna biljka (pravo trubeljika, Cicuta virosa).*
- 164) *Zapravo najsrčanije pleme tračko.*
- 165) *Poda vatru ljudma.*
- 166) *Atenjanin, mrzio na ljude, jer je zbog njih osiromašio.*
- 167) *O Panatenejama u ophodu nose Atenjanke na glavi košare sa žrtvenim suđem, a prate ih kćeri i žene doseljenika s hladnicima i stolicama.*
- 168) *Skiopodi (Sjenonozi), priča se, bili su pleme na žarkom jugu. Legli bi, digli noge i širokim se stopalima zaklanjali od sunca. Tako filozofi sjede u sjeni svoga nauka i brane*

se od sunca Lstine. Sokrat sjedi sred blijedih učenika i vreba ne bi li koga pridobio, uhvatio koju dušu. Pisandar je odrješit oligarh, ali inače kukavica. Ostavila ga je duša, srčanost, pa je traži. Odisej je pošao u podzemlje, da štošta pita dušu tebanskoga vrača Tiresije i dušu majke svoje, da ih domami, kolje žrtvu. Za krvlju čeznu duše, po njoj dolaze k svijesti. Pisandar ide po dušu do Sokrata, žrtvuje i u nj ulazi duša Herefonta, učenika Sokratova, čovjeka žestoka i oligarha. Odatle Pisandru žestina u pamici koja je tekla protiv onih koji su jedne noći poodbijali glave Hermovim stupovima.

169) Barbarin ne zna nositi helenskoga odijela.

170) Lespodija, Atenjanin s nakaznom nogom. Zato je spuštao plašt do gležanja. Plašt treba da seže do koljena ili malo niže.

171) Dodaje se obično ribi.

172) Za mazanje pečenja.

173) Braća su Zeusova Posidon i Pluton (Had).

174) Bez toga ne može biti pravi građanin.

175) Grk drži, da barbarin ne govori, nego cvrči.

176) Vrelo na obronku Akropole, a i vodena ura na sudu koja pokazuje, kako dugo smije tko govoriti. Kad voda isteče, mora prestati.

177) Doušnik (sikofant), od »sikon« (smokva) i »fajno« (prijavljujem), prvobitno je pazio da se ne kriomčare smokve.

178) Stranci su donijeli novu govorničku vještinu. Gorgija je sofist iz Sicilije, a Filip se govorničkom vještinom koristio i za klevetanje; bit će da je i on stranac. Jezik se u Homera žrtvi izrežc i pred noć baca u vatru. Poslije se to još pominje za neke javne žrtve u Ateni. Komici taj običaj svode na zle jezičine s kojih grad mnogo trpi.